

Naš življenjski cilj delaj in odločaj

Bila je megla, tako gosta, da bi jo lahko rezal z nožem, ko so se zbirali delegati osnovnih organizacij ZSMS v naši organizaciji združenega dela. »V starih časih, v dubrovniški republiki ob megli in slabem vremenu ni bilo nobenega sestanka« je dejal med ostalimi generalni direktor Marko KRŽIŠNIK: »mladi pa ste se polnoštevilno zbrali«. Bilo je 67 od 70 delegatov. S tem so dokazali, da jim ni vseeno, kako mladinska organizacija deluje in kako bo delovala vnaprej.

Po izvolitvi delovnih organov konference je predsednik tov. Janez Elikan dopolnil poročilo o dosejanju delu.

Pred dvema letoma sprejeti akcijski program ni ostal le mrtev dokument. Stališča in sklepe so mladi dnevno uresničevali v konkretni družbeni praksi v svojih delovnih okoljih, družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih in na vseh področjih delovanja in življenja mladih. Mladi so se uspešno vključili v širše družbeno življenje v naši delovni organizaciji in v celotni družbi, ob tem pa so zabeležili tako pozitivne rezultate, kot pomanjkljivosti in težave pri uveljavljanju mladega delavca in njegove organizacije.

Letošnji dokumenti, kot so: nova ustava, dokumenti VII. kongresa ZKS, X. kongresa ZKJ, resolucija in akcijski politični program ZSMS in ZSMJ, dokumenti VIII. kongresa zveze sindikatov, so v globalu začrtali mladinsko aktivnost. Mladi so se tudi poglobljeno vključevali v razprave pri oblikovanju teh dokumentov. Danes je uresničevanje teh dokumentov naša vsakdanja naloga.

Tovariš Janez Elikan je v nadaljevanju skušal oceniti sodelovanje zveze socialistične mladine z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravnimi organi in vodstvi. Plodno sodelovanje se je kazalo med aktivni ZMS in organizacijami ZK, predvsem na področju kadrovske politike, kjer so aktivni predlagali precejšnje število mladih delavcev in delavcev za sprejem v ZK. Ta njihova obveza je izhajala iz aktivnosti in zavzetosti kandidatov, da se vključijo v avantgardno družbenopolitično organizacijo. Mladinska organizacija še vedno pripravlja nove tovarišice in tovariše za sprejem. Vendar ob tem tov. Elikan opazuje pomanjkljivosti: »Ze večkrat smo se dogovarjali in sklepali o organizaciji pripravljanih seminarjev, toda uresničitve nobene!« To se ne bi dogajalo, nadaljuje naprej, če bi mladi člani pred vstopom imeli možnost v celoti spoznati cilje in namen

zveze komunistov, saj so sedaj prepuščeni stihiji in jih samo gola slučajnost ali zdravo delovno okolje pripelje na prava pota. Pošiljali smo, tako naša organizacija, ZK in sindikat, aktiviste na seminarje, a žal večinoma tisti, ki s cilji in nalogami niso seznanjeni, ostajajo doma. Ker vemo, da naša samoupravna socialistična družba potrebuje vse bolj usposobljene ljudi, je le-te potrebno tudi praktično in teoretično izobraževati.

Tudi pri sodelovanju z osnovnimi organizacijami sindikata so mladi dosegli podobne rezultate. Uspešni so bili na področju kadrovske politike, kjer so predlagali precejšnje število mladih kot možne kandidate za delegate tako v zbor združenega dela, kakor tudi sedaj v samoupravne interesne skupnosti.

Uspešno sodelovanje tudi s samoupravnimi organi in vodstvi tako v temeljnih organizacijah združenega dela, kakor tudi v organizacijah združenega dela.

Naš proizvodni program je zelo zahteven, zato potrebujemo poleg strokovno usposobljenega tudi osveščene človeka, ki bo s celotnim dohodkom pravilno razpolagal.

Obveščanje bomo morali usmeriti v našo delovno bazo in iz nje obveščati kratko, jedrnat in pravočasno, poglobiti bomo morali javnost dela vseh organov in organizacij, zgladiti poti obveščanja, da bodo skladne delegatskim razmeram.

Dosegli smo tudi pomembne rezultate v proizvodnji, ki bi lahko bili še boljši, če bi bil sleherni sodelujoči v proizvodnji in službah doslednejši. Ponekod je premajhna želja po doseganju boljših rezultatov, premajhna aktiviranost. Strokovno je potrebno proučiti padec produktivnosti, slabo delovno disciplino, saj je ta problematika zelo pereča. Večji dohodek nam ne bodo dajale višje cene, kot mislijo nekateri, pač pa večji delovni polet.

Na koncu je tov. Elikan še dodal: »Problemi nas bodo spremljali vseskozi, saj vendar živimo,

da spremenimo svet, da spremenimo družbene odnose, da osvobodimo delovnega človeka in njegovo delo.«

Nato je spregovoril kandidat za bodočega predsednika tov. Miloš Matas. V referatu o nadaljnjih nalogah se je ustavil le ob družbenoekonomskih odnosih ter menil, da je poleg boja za večjo proizvodnjo, večjo produktivnost in s tem večji dohodek, glavna naloga tako zveze socialistične mladine kakor tudi ostalih družbenopolitičnih organizacij uresničevanje nove ustave in kongresnih dokumentov. Izhajal je iz ugotovitve, da lahko iz stopenj gospodarskega razvoja v posameznih obdobjih lahko natančno spremljamo tudi razvoj in poglobljanje samoupravljanja. V času, ko je samoupravljanje doživelo polet in razširitev, je bilo tudi pri ekonomskem razvoju družbe opaziti izrazito pospešen ritem; in obratno, ko je samoupravljanje stagniralo, ko so samoupravne sile izrivale vpliv in odločanje delavcev in delovnih kolektivov stran od gospodarskih tokov, je prihajalo tudi do počasnejšega tempa ekonomskega razvoja. Nato je spregovoril o obveščanju med delegati in delegati oziroma delovnimi ljudmi, ki bi moralo biti učinkovitejše v izmenjavi mnenj.

Delovni ljudje pričakujejo od novoustanovljenih temeljnih organizacij združenega dela, da bodo resnični upravljalci vseh zadev, tako da bodo odločali o rezultatih svojega dela, da bodo resnični upravljalci vseh zadev, tako da bodo odločali o rezultatih svojega dela, z njimi razpolagali ter oblikovali politiko gospodarjenja tako pri nastajanju kakor tudi pri njenem izvajanju.

Ob ugotovitvi, da so zbori delovnih ljudi v nekaterih temeljnih organizacijah združenega dela preveliki in le-ti ne nudijo vsem delavcem možnosti, da lahko izrečejo stališča in poglede na določena vprašanja, ki se nahajajo na dnevnem redu, predlagamo, da bi o bistvenih vprašanjih razpravljali na manjših zborih — samoupravnih enotah — bistvena vprašanja bi razčistili in nato sprejeli na skupnem zboru.

Nadalje je razpravljal tov. Franc Jamšek, delegat iz osnovne organizacije ZSMS SE. Govoril je o delovanju mladine v najmlajši in najmanjši osnovni organizaciji v naši delovni organi-

zaciji. Ker jih ni mnogo, se med seboj dobro poznajo, a dobro poznajo, tudi medsebojne probleme. Kritika je temeljita in lažje doseže večjo enotnost. V organih upravljanja imajo veliko mladih, a tudi v vodstvih družbenopolitičnih organizacij je mnogo mladih. Ugotavljajo, da jim primanjkuje nekaj delavcev, zato je potrebno urediti primerne delovne prostore, ki bodo privlačili delavce, urediti je treba tudi osebne dohodke. Omenil je tudi problem delavcev na terenu, ki jim delo onemogoča, da bi bili bolj obveščeni pa tudi v samoupravnih organih ne morejo biti ustrezno zastopani.

V njihovem delovanju dobivajo veliko pomoč s strani sindikalne organizacije in ZK. Mladih je preko 50 odstot., starejši jim pomagajo tako na strokovnem, kakor tudi na družbenem področju.

Tudi Peter Karadža je poročal o delovanju v OO ZSMS PI. To je najstarejši obrat v naši organizaciji združenega dela. Premajhen in zastarel strojni park, pomanjkanje prostora, vse to pre-

prečuje, da bi lahko proizvodnja bila večja in delo kvalitetnejše. Primanjkuje jim tudi nekaj delavcev. Učence, ki pridejo iz šole, je potrebno večkrat še dodatno privajati na delo zaradi težjih in zahtevnih delovnih pogojev. V pločevinarni ob precejšnjih materialnih stroških sami usposablajo delavce; takšno delo je pokazalo dobre rezultate. Osebni dohodki so zadovoljivi, posebno še zaradi tega, ker pridobijo novo izobrazbo, precej tistih, ki stanujejo v samskem domu imajo ceneno bivališče, ceneno prehrano v delavski restavraciji itd.

Tov. Bojan Hatze iz OO ZSMS izobraževalnega centra Litostroj je spregovoril o delovanju mladine v našem izobraževalnem centru. Načrt dela za lanskoletno obdobje je dobro izpolnjen, aktiv so v lanskem šolskem letu reorganizirali, tako da so ustanovili konferenco delegatov v šoli in v domu, delegati so se povezovali v skupno predsedstvo. Udeležili so se nekaj seminarjev, raznih po-

(Nadaljevanje na str. 5)

V novo

Iztekajo se zmeraj prekratki decembrski dnevi in z njimi se zapira knjiga z naslovom »LETO 1974«. Marsikatera zanimivost, dogodek, uspeh, poraz, izkušnja bo za vedno ostala zapisana v njej, da morda čez leta spet posežemo po orumenelih listih ali pa povsem pozabimo nanje...

Pred nami je nov zbornik — še nepopisan, z belimi listi, ki žejno čakajo na nove zapise. Mnogoteri načrt smo že pripravili, osnutek za delo, koncept organizacije, dogovor o skupnih in osebnih naporih, da bi ob letu osorej morda z večjim zadovoljstvom obračali popisane liste.

Prav je, da z optimizmom gledamo v bodočnost, prav, da vedno znova želimo naprej: hitreje, močnejše, višje! To je znamenje mladosti, moči, zagnanosti — brez tega bi ostali bedni Ikarusi, ki se zaman ozirajo proti soncu.

»Z močnimi je sreča!« so dejali stari Latinci — vse dokler ni tudi njihovo sonce počasi mrknilo. Takrat niso bili več močni, ker jih je že načelo malodušje, slabokrvnost in mehkužnost.

Zakoni življenja so trdi, zato v njih zmagujejo le junaki! Ne samo fizični — tudi duhovni! Če hočemo doseči postavljene cilje, moramo biti junaki vsi. Pri tem je velikega pomena, kakšni smo drug do drugega, kakšna je naša pripravljenost vključiti se, sodelovati, razumevati.

Prihaja čas, ki utegne do obisti premeriti vsakega izmed nas in oceniti njegov samoprisepek k skupnim naporom. Prizadevajmo si, da bomo potrjeni, kajti le tako bo tudi

SREČNO IN USPEŠNO LETO 1975!

E T O

Udeleženci mladinske konference. S svojo navzočnostjo so mladince počastili tudi vodilni delavci iz Litostroja.

Gospodarski načrt v letu 1975

Gospodarski načrt za leto 1975 že sloni na novih ustavnih načelih samoupravnega načrtovanja. Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela so sestavljali svoje programe, jih usklajevali med seboj in povezovali s perspektivnimi razvojnimi načrti organizacije združenega dela.

V skladu s samoupravnim sporazumom je Planski biro kot strokovna služba urejeval medsebojna vprašanja tako, da so vedno zagotovljene pravice in dolžnosti delavca v temeljnih organizacijah združenega dela.

Gospodarski načrt združenega dela za leto 1975 izhaja iz naročil ter doseženih rezultatov preteklega leta. Prehod iz centraliziranega vodenja podjetja v temeljne organizacije združenega dela je v bistvu spremenil ekonomske podlage, ki jih je vsako leto več in se približujejo interesom neposrednega proizvajalca. Cilje postavlja tisti, ki jih mora tudi izvrševati, seveda vsklajeno in dogovorjeno z interesi partnerjev drugih temeljnih organizacij združenega dela, s katerimi sodeluje v procesu proizvodnje.

Gospodarski načrt za leto 1975 je pokrit z naročili. Pri izdelavi turbinske in cementne opreme, ki imata daljši cikel proizvodnje, pa Prodajni sektor ni uspel pridobiti novih naročil za reali-

zacijo v letu 1976, zato se razmerje med interno in eksterno proizvodnjo v TOZD PI nekoliko menja pri jekleni litini v korist eksterne proizvodnje.

Za Prodajni sektor je izdelan načrt za pridobivanje novih naročil za naslednja leta. Vložiti mora vse sile za pravočasno pridobitev novih naročil, posebno za tiste proizvode, ki imajo daljši cikel proizvodnje. S tem bo omogočen normalen potek dela v projektivi, nabavi in temeljni organizaciji združenega dela polizdelkov.

Temeljne organizacije združenega dela so se odločile na podlagi znanih naročil in obstoječih zmogljivosti za naslednji količinski obseg proizvodnje:

Mera	Proizvodnja		
	eksterna	interna	skupna
jeklena litina t	1800	1700	3500
siva litina t	900	1600	2500
specialna litina t	1400	100	1500
zvarjenci t	—	3200	3200
odkovki t	—	300	300
modeli 000/NU	—	100	100
storitve 000/NU	4	—	4
TOZD PI t	4100	6900	11000
000/NU	4	100	104
turbine t	1800	—	1800
črpalke t	1200	—	1200
žerjavi t	700	—	700
cementarne t	1200	—	1200
diesel motorji t	700	—	700
talni transport t	1700	—	1700
preoblikov. stroji t	1400	—	1400
strojni deli t	300	—	300
zunanja montaža 000/NU	110	—	110
storitve 000/NU	40	—	40
TOZD FI t	9000	—	9000
000/NU	150	—	150
TOZD SE 000/NU	120	—	120
invest. vzdrževanje 000/NU	—	140	140
tekoče 000/NU	—	460	460
storitve 000/NU	20	—	20
kisik t	500	400	900
el. energija MWh	—	23000	23000
voda 000 m ³	—	390	390
ogrevanje 10 ⁸ kcal	—	13000	13000
kompr. zrak 000 m ³	—	2810	2810
TOZD IVET t	500	400	900
000/NU	20	600	620
Skupno osnov. dej. t	13600	7300	20900
000/NU	294	700	994

Na podlagi dogovorjenih količin in potrjenih cenikih (popravljen na stvarno vrednost materiala OD itd.) za medsebojno obračunavanje storitev, je ovrednoten gospodarski načrt za leto 1975 naslednji:

V 000 din	Proizvodnja			
	eksterna	interna	ostala trg. blago	skupno
TOZD PI	103.360	171.153	2.700	277.213
TOZD FI	506.110	20.000	1.600	527.900
TOZD SE	15.800	2.450	50	18.300
TOZD IVET	3.500	43.910	11.370	58.780
DS SSP	—	41.640	—	41.640
Osnovna dejavnost	628.660	279.153	15.720	928.533
TOZD ZSE	18.150	—	3.740	21.890
TOZD LINT	1.250	—	—	1.250
TOZD ICL	1.885	—	10.063	11.948
Stranska dejavnost	—	—	—	—
Skupno OZD	649.945	279.153	29.523	963.621

Organizacijska struktura Litostroja je predvidena za dvoizmensko delo, ki ga do danes nismo uspeli realizirati. Ljubljana kot večje gospodarsko središče močno vpliva na povečano fluktuacijo in nam kljub izobraževanju kadrov v lastni šoli onemogoča izpopolnitev dvoizmenskega dela v proizvodnji. To je eden glavnih vzrokov, da že vrsto let ne dosegamo postavljenih ciljev.

Povečanje gospodarskega načrta po vrednosti za 29% na načrt 1974 in pri povečanju količinske realizacije za 12% načrtujemo deloma s povečanjem delovne sile, katere porast je predviden za 7%, deloma pa s povečanjem produktivnosti. Produktivnost bi

dvignili s sodobnejšo tehnologijo, z boljšo organizacijo dela in v iskanju ostalih rezerv. TOZD PI naj bi dvignila produktivnost v primerjavi z letom 1974 za 5%.

Pri TOZD FI pa glede na povečanje delovne sile za 83 proizvodnih delavcev nismo predvideli dvig produktivnosti, posebno iz razloga, ker vemo, da se bodo morali ti novi delavci prilagoditi pogojem dela v našem podjetju. Dvig produktivnosti v ostalih temeljnih organizacijah združenega dela je pogojen z zmanjšanjem režijskega dela.

V dogovoru s temeljno organizacijo združenega dela in kadrovskim sektorjem predvidevamo v združenem podjetju naslednje število delavcev:

Stanje 1. X. 74	Načrt za leto 1975			Povečanje
	proizv.	režija	skupno	
TOZD PI	836	628	216	844
TOZD FI	1181	941	380	1321
TOZD SE	56	47	23	70
TOZD IVET	300	254	61	315
DS SSP	743	52	711	763
Osnovna dejavnost	3116	1922	1391	3313
TOZD ZSE	147	123	50	173
TOZD LINT	4	—	6	2
TOZD ICL	84	17	71	88
Stranska dejavnost	235	140	127	267
Skupaj OZD	3351	2062	1527	3589

Temeljne naloge, ki so bile določene med partnerji s samoupravnim sporazumom, ostanejo v veljavi do uresničitve in se ne morejo enostavno pretrgati zaradi nastale problematike.

Po sprejetju gospodarskega

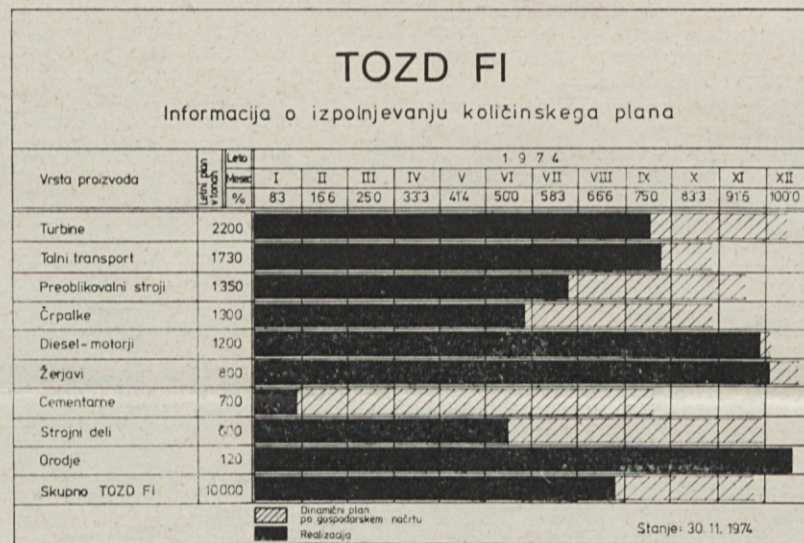
načrta 1975 pa morajo vsi sodelujoči postavljene cilje spremljati, se boriti s problematiko in zagotoviti realizacijo dogovorjenih temeljnih planskih ciljev.

Planski biro

Izpolnjevanje plana v FI

November je bil eden izmed uspešnejših mesecev v letošnjem letu. Proizvedli smo preko 651 ton končnih proizvodov in premaknili enajstmesečni zbirni rezultat na 6.441 ton končnih proizvodov, kar predstavlja 64,6 odstotkov od letnega količinskega plana. Premalo ali dovolj — to je še vedno vprašanje. Preveč nikakor ne! Torej bi bilo pravilnejše vprašanje, ali bi lahko proizvedli več kot smo.

Odgovor na gornje zadnje vprašanje je lahko le posreden — nikoli se ne smemo zadovo-

ljiti z doseženimi rezultati! Če primerjamo dosežanje enajstmesečne rezultate z letno planirano

količino, nikakor ne moremo biti zadovoljni. Zato je mnogo pripomb k »realnemu planiranju«. Deset tisoč ton blagovne proizvodnje so za nas pravi Mount Everest, ki je in ni osvojliv. Seveda smo ga med letom odločno naskakovali, toda pogoji niso bili najboljši. Vsekakor pa so letošnji rezultati boljši od lanskih, zbirni sicer enaki, po posameznih proizvodih pa boljši. Poglejmo jih, kolikšni so po enajstih mesecih:

	%
orodje	96,1
žerjavi	92,0
Diesel motorji	90,3
talni transport	72,8
turbine	70,8
preoblikovalni stroji	56,2
črpalke	48,3
strojni deli	45,2
cementarne	7,5
TOZD FI — skupno	64,6

Merilo uspešnosti po enajstih mesecih znaša 91,6 odstotka. To smo dosegli pri orodju in žerjavih, z rahlim odstopkom pa tudi pri dieselskih motorjih.

Na koncu pa še dve želji: — rekorden premik naših črnih stolpčev v decembru in — srečno novo leto 1975!

V. N.

Razpored prostih in delovnih sobot v letu 1975

Upravni odbor podjetja je na svoji 60. redni seji dne 25. 10. 1974 določil razpored delovnih in prostih sobot za leto 1975 kot sledi:

Mesec	Delovne sobote	Proste sobote oz. prosti dnevi zaradi zamenjav	Zvezni in republiški državni praznik	Število del. dni OP dni	ur
Januar	11.	3., 4., 18., 25.	1. sreda 2. četrtek	21 del. dni — 2 OP dni	168 16
Februar	1., 22.	8., 15.	—	Skupaj ur	184
Marec	1., 22.	8., 15., 29.	—	22 del. dni —	176
April	19.	5., 12., 26.	27. nedelja	Skupaj ur	176
Maj	10.	3., 17., 24., 31.	1. četrtek 2. petek	23 del. dni —	184
Junij	7.	14., 21., 28.	—	21 del. dni —	168
Julij	26.	5., 12., 19., 21.	4. petek 22. torek	22 del. dni —	176
Avgust	9., 30.	2., 16., 23.	—	21 del. dni —	168
September	27.	6., 13., 20.	—	23 del. dni —	184
Oktober	—	4., 11., 18., 25.	—	Skupaj ur	184
November	15.	8., 22.	1. sobota 29. sobota 30. nedelja	21 del. dni — 2 OP dni	168 16
December	—	6., 13., 20., 27.	1. ponedeljek	Skupaj ur	184

3. januarja (petek) je prost dan in je zato delovna sobota 11. januarja. 21. julija (ponedeljek) je prost dan in je zato delovna sobota 26. julija.

Državni praznik 30. november 1975 je na nedeljo, zato se ga prenese na ponedeljek 1. decembra 1975.

Cevna turbina za HE Ajbo

4100 kW res ni veliko v primerjavi z močmi naših turbin. Zelo pomembno pa je, da je turbina za HE AJBO naša prva večja cevna turbina, ki nam prinaša izkušnje za samostojno nastopanje na novem in zelo perspektivnem področju izdelovanja te vrste vodnih strojev.

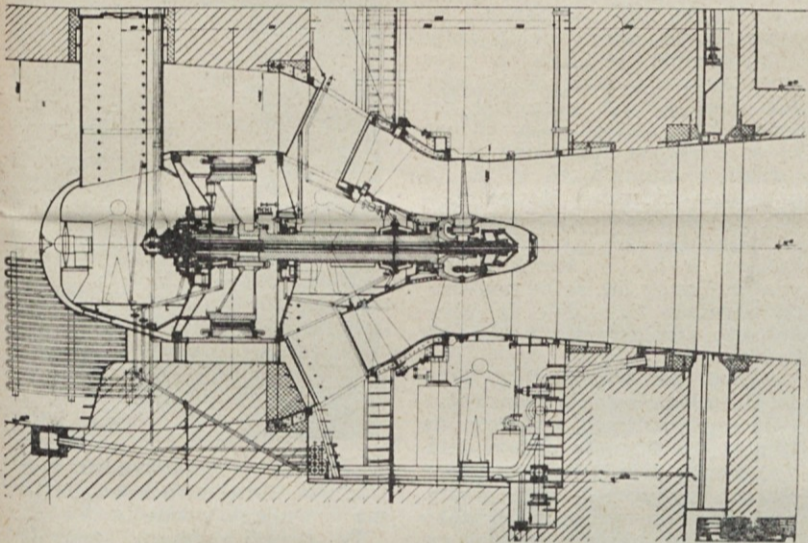
Sedaj, ko se montažna dela v hidroelektrarni bližajo koncu, ne bo odveč kratek opis turbine za HE AJBO s poudarkom na njenih značilnostih in izgledih za nadaljnje izdelovanje cevnih turbin pri nas.

Nova elektrarna — v jezu...

Jez pri vasi Ajbi so postavili še Italijani leta 1938. Z njim so pregradili Sočo in njeno vodo napeljali k hidroelektrarni Plave. Obe Kaplanovi turbini te elektrarne požirata lahko največ 72 m³/s vode. Soča vsaj 5 mesecev na leto prekaša to količino in se zato preliva preko jezov pri Ajbi.

Da bi preprečili to jalovo prelivanje, so pri Soških elektrarnah v Novi Gorici sklenili v eno izmed pretočnih polj jezu vgraditi poseben agregat, ki bi bil sposoben višek vode spreminjati v električno energijo.

Računi so pokazali, da bi bilo mogoče proizvajati letno povprečno 12.000.000 kilovatnih ur električne energije, kar bi upravičilo postavitev nove hidroelektrarne v samem jezu. Spreminjanje vode od nič do 50 m³/s in čez je terjalo Kaplanovo turbino. Omejena širina pretočnega polja, ki bi ga bilo mogoče žrtvovati brez tveganja, da jez tudi v prihodnje skozi preostala 4 pretočna polja ne bi mogel odvajati katastrofalno visokih voda Soče,

Sl. 3 — Podolžni presek agregata HE Ajba

pa je zahtevala cevno izvedbo agregata.

Po nekaj alternativah, s katerimi je Elektroprojekt Ljubljana iskal najprimernejšo rešitev o izvedbi cevne agregata in njegovi moči, je bilo odločeno, naj ima turbina požiralnost 50 m³/s in proizvodna enota zasnovano sodobnih cevnih agregatov z vodoravno gredjo in z generatorjem v hruški, ležeči pred samo turbino.

Končni projekt nove elektrarne v podolžnem preseku kaže sl. 1.

Naše dobave

Investitor je podpisal z Litostrojem pogodbo, po kateri smo za HE Ajbo dobavili:

- drobno rešetko na vstopu,
- stroj za čiščenje rešetke,
- vstopno zapornico,
- montažni žerjav,
- cevno turbino,
- avtomatski generator,
- zapornico sesalne cevi

ter ostalo pripadajočo opremo kot npr. maziva, montažne naprave ter orodja in rezervne dele.

V svojo pogodbo z investitorjem smo vključili tudi opremo, izdelano pri Rade Končarju v Zagrebu in sicer:

- sinhronski generator,
- 2 transformatorja

ter potrebne rezervne dele za ta del dobave.

Skupna teža v Litostroju izdelane opreme dosega približno 65 ton.

Prednosti cevne izvedbe

Nestrokovnjak navadno vsako tehnično novost istoveti z nekakšno senzacijo, če že ne kar čudežem. Za cevne turbine je bilo zato že slišati, da mnogo izdatneje pretvarjajo vodno energijo v mehansko kot Kaplanove turbine z navpično gredjo in da bodo cevne izvedbe agregatov zato nadomestile klasične zasnove z navpičnimi turbinami.

Kdor verjame v take govorice, ga moramo žal razočarati. Izkoristiki dandanašnjih vodnih turbin vseh vrst so tako visoki (dosegajo že 95 %), da nadaljnje zvišanje ni več mogoče. Zato tudi cevne turbine, ki so v svojem bistvu le nekoliko drugačna izvedba že nad 60 let znane in izpopolnjene Kaplanove turbine, niso mogle prinesiti v pogledu izkoristka nobene bistvene zboljšave.

Niti ne bo cevna turbina izpodrinila svoje tehnične predhodnice. Primerna je namreč za uporabo le na zelo nizkih padcih in tako, kot pač Kaplanova turbina, pri razmeroma velikih vodnih količinah. Čim večji pre-

točni trakt turbine so mogoče večje pretočne hitrosti kot pri klasičnih Kaplanovih turbinah. Zato je premer gonilnika in z njim celotne turbine manjši, turbina torej lažja.

Kljub manjši porabi materiala bi bilo napačno sklepati na njeno nižjo ceno. Ob razmišljanju o ceni je treba namreč upoštevati, da terja vsaka novost dodatno raziskovalno in razvojno delo, ki ga je treba plačati in da je tudi izdelava vodilnika zahtevnejša (glej sl. 2). Vodilne lopate, ki so razmeščene po stožcu, so tudi same stožčasto oblikovane in vsi zglobovi mehanizma, ki povezuje regulacijski obroč in vodilne lopate, so kroglasti. Ker je zato cena cevne turbine po enoti teže višja, se cene cevnih turbin kljub nižji teži gibljejo nekje na gladini cen klasičnih Kaplanovih turbin iste moči in na enakih padcih.

Pač pa prinašajo cevne turbine do 20 % prihranka na gradbenem delu elektrarne zaradi naslednjih prednosti:

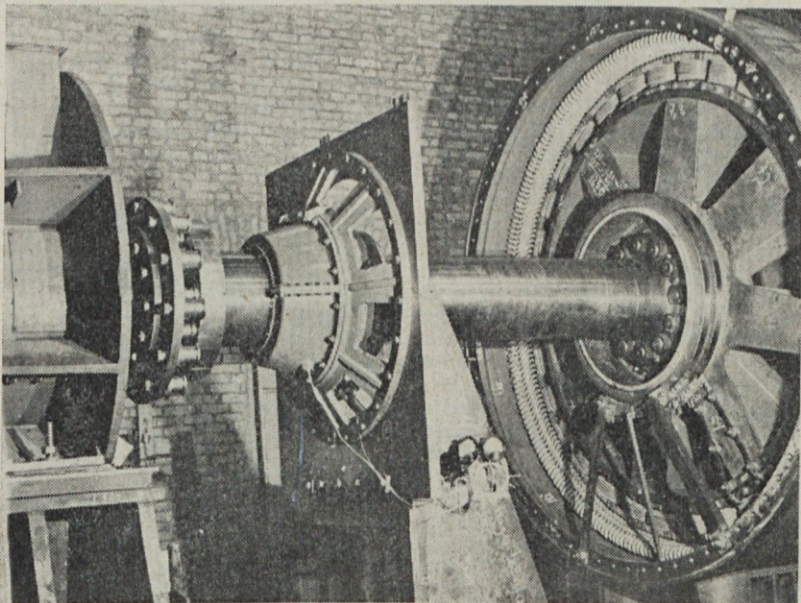
- dragi in zamotani opaži, ki so pri klasičnih turbinah potrebni za izdelavo betonske spirale in sesalne krivine, pri cevnih turbinah odpadejo, ker sta dovod in odvod oblikovana ravno;
- globina izkopa in temelja je zmanjšana, ker je cevni agregat vodoraven in zato razporejen bližje površini;
- raven dovodni rov je ožji kot spirala, zaradi česar je možno cevni agregat vgraditi v zelo ozek prostor.

Prav ta zadnja prednost je pri HE Ajbi odločila v korist cevne turbine: pretočno polje v jezu širine 8 m je zadoščalo za cevni agregat; spirala navpične turbine bi zasedla 2 pretočni polji.

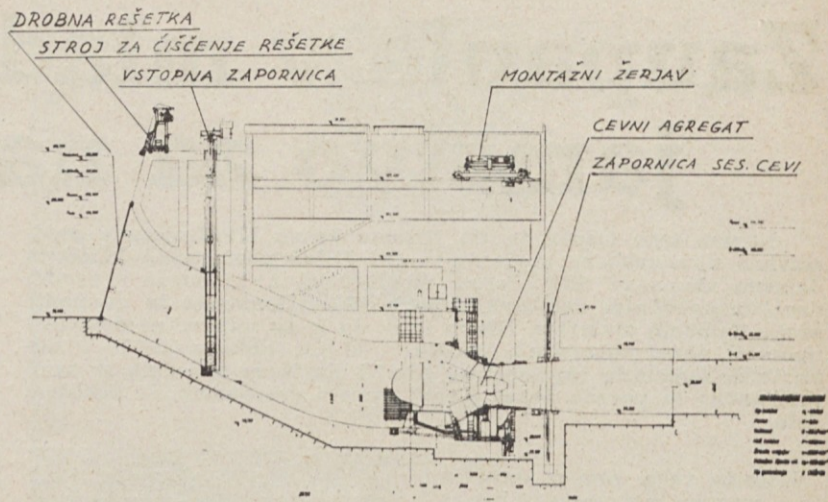
Značilnosti velike cevne turbine

Podolžni presek turbine in generatorja kaže sl. 3. Štirikrilni gonilnik ima 3 m premera in servomotor za spreminjanje njihovega nagiba je nameščen v glavi sami. Servomotor dobiva tlačno olje po ceveh, položenih v votli gredi agregata. Dovodnik olja, tj. naprava, ki spaja cevi v vrteči se gredi s tlačno napravo regulatorja, je izdelan po patentni zamisli Litostroja in pritrjen na vzvodnem koncu generatorja.

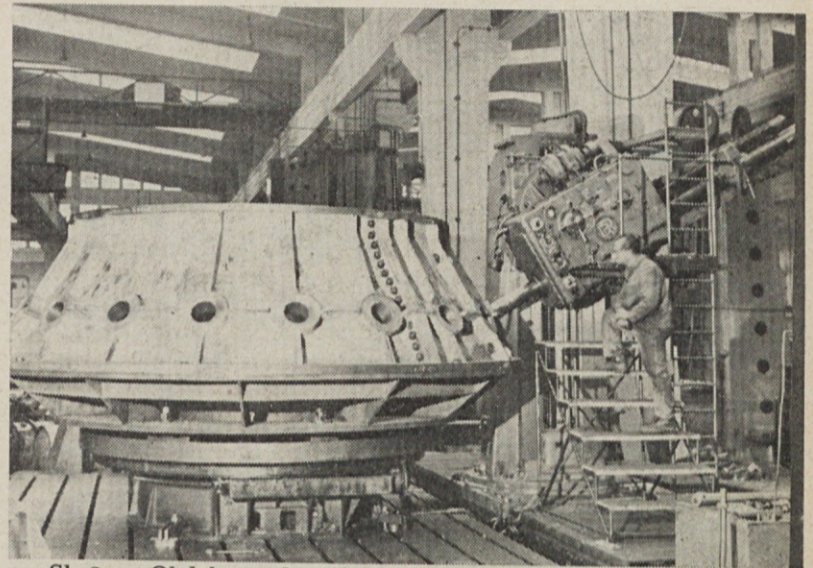
Gred agregata je dvodelna. Turbinski del in generatorski del gredi oklepata pesto generatorskega rotorja. Gred se vrti v dveh ležajih. Prvi je vgrajen v vratu turbine, drugi na vzvodnem koncu generatorja. Drugi ležaj je radialno-aksialne izvedbe, kar pomeni, da je prirejen za prevzemanje osne hidravlične sile, ki potiska gonilnik v sesalno cev. Sposoben pa je prevzeti kratkotrajno silo v obratni smeri, ki utegne nastati med regulacij-

Sl. 5 — Generatorski rotor, pripravljen v Rade Končarju za preizkusno vrtenje pri pobežni vrtilni hitrosti. Gred rotorja je položena v ležaja, izdelana v Litostroju.

Sl. 1 — Podolžni presek HE Ajba

Sl. 2 — Obdelava obroča stožčastega vodilnika v Litostroju

skim gibom vodilnika in gonilnika. Oba ležaja sta mazana z oljem pod tlakom, ki se hladi v zankah zunaj hruške.

Hruška z generatorjem je postavljena na ozko podolžno rebro iz betona in prirobnično pritrjena na obroč predvodilnika. Ta ima 10 lopat, ki drže turbino sredi dovodnega oklepa, po katerem doteka voda ob generatorski hruški skozi predvodilnik in vodilne lopate na gonilnik. Spodnja lopata predvodilnika je širša in votla, tako da je skozi njo tudi med obratovanjem turbine mogoče priti v prostor med vodilnim ležajem in tesnilko gredi (na turbinski strani) ter zračno tesnilko (na generatorski strani).

Vodilnik ima 20 lopat, ki so preko ročic in vezic s kroglastimi zglobovi povezane z regulacijskim obročem. Tega premikata dva servomotorja, pritrjena na betonskih podstavkih na dnu turbinskega jaška.

V generatorsko hruško se je mogoče spustiti po pločevinastem jašku na njenem vzvodnem koncu. Generator se hladi z odajanjem toplote skozi oklep obdajajoči tekoči vodi. Hlajenje pospešuje kroženje zraka v hruški, ki ga povzroča poseben ventilator. Del zraka sesa iz hruške drug ventilator in ga skozi posebno sušilno napravo potiska v hruško nazaj. Tako je preprečeno nastajanje vlage in kondenzata znotraj hruške, ki jo obdaja mrzla voda.

Agregata tolikšnih dimenzij ni mogoče pripeljati v hidroelektrarno v enem samem kosu, kot je to primer pri majhnih cevnih agregatih. Agregat so pripeljali v kosih, med katerimi sta najtežja turbinski gonilnik (glej sl. 4) in rotor generatorja. Vse sestavne dele so spustili na mesto montaže skozi turbinski jašek, le nekatere drobnejše sestavne dele skozi jašek nad generatorsko hruško.

Vse posebnosti, ki smo jih našli, od dvojnega reguliranja turbine (vodilnik in gonilnik), preko deljene gredi, dostopnosti v turbinski in generatorski prostor do sestave agregata na kraju samem, so značilne za velike cevne turbine. Tako se je torej Litostroju z izdelavo turbine za HE Ajbo prvič spoprijel z zahtevnostjo večjega cevne agregata. Tesno sodelovanje naših projektantov z inženirji Instituta

za turbinske stroje, ki so razvili hidravlično obliko turbine, gradbenimi projektanti iz Elektroprojekta Ljubljana, tovariši iz Končarja in našimi tehnologi je dalo potrebno dokumentacijo za izdelavo. Proizvodni oddelki Litostroja ter Rade Končarja (glej sl. 5) so prispevali svoje in delo je kronano z uspehom: agregat

Sl. 4 — Razkladanje Kaplanovega gonilnika v HE Ajbi

je tik pred zaključkom montaže in prav kmalu bo začel oddajati prve kilovate ure.

Ne samo to! Domača industrija je s tem tudi dokazala, da je sposobna v celoti izdelati opremo za hidroelektrarne tudi v primerih, ko so zanje potrebni cevni agregati. In prav to je najpomembnejše!

(Nadaljevanje na str. 6)

Zaupanje v mlade - jamstvo za naš uspeh

Namen tega članka je, da širšemu krogu Litostrojčanov predstavimo novoizvoljene predsednike OO ZSMS posameznih TOZD in delovne skupnosti SSP. To so mladi delavci, ki so si s svojim družbenopolitičnim delovanjem pridobili naklonjenost in zaupanje svojih delovnih tovarišev. Nisem želel, da bi za njihovo predstavitev uporabil nekaj suhoparnih podatkov, ki jih lahko najdemo v njihovih dokumentih, zato sem se odločil, da je najbolje, da se sami predstavijo in povedo nekaj o sebi, svojem dosedanjem in bodočem delu.

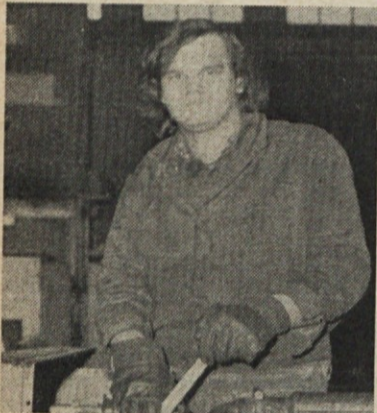
Korajža velja, sem si dejal in se s praznim blokom in ošljenim svinčnikom v žepu, zapodil po podjetju.

Prvi, na katerega sem naletel, je bil Franc JAMSEK, avtomehaničnik v TOZD SERVIS, član ZK od 1974. leta.

Zmotil sem ga prav sredi montaže novega teleskopa na 3,5 t viličarja. Ker mu delo ni šlo najbolje od rok, res ni bil dobre volje, a je vseeno rad privolil v razgovor. Najin razgovor se je začel takole:

— Vsi vemo, da je bil TOZD SE v naši organizaciji združena dela formiran kot zadnji. Kako je to vplivalo na delo vaše OO ZSMS?

»Naš TOZD je zelo majhen. V njem združuje svoje delo komaj 60 delavcev. To se pozna tudi na številčni moči naše OO, saj nas je le 22 mladincev. Kakor TOZD, je tudi naša OO šele na začetku

svoje poti. Začetniške težave smo v glavnem že prebrodili in mislim, da lahko zavijamo rokave. To, da je precej mladincev mnogo časa na terenu izven OZD, vsekakor precej hromi delo naše OO, pa kaj moremo, smo pač servis maloserijskih proizvodov in se temu ne moremo izogniti.«

— Kako si zadovoljen s kvalifikacijsko strukturo mladincev v svojem delovnem okolju?

»Dobro vprašanje. Večina jih ima neustrezno kvalifikacijo. Za moje pojme je še vedno preveč tistih, ki se pri nas le priučijo. Po priučitvi delajo na delovnih mestih monterjev, kar jih postavlja v podrejeni položaj proti kvalificiranim delavcem. Za enako delo namreč prejema manjši osebni dohodek. Po mojem moramo prav mi mladi poskrbeti, da si ti priučeni delavci pridobijo ustrezno kvalifikacijo, ki ima možnost izobraževanja omenjenih delavcev za določene poklice. Verjetno bo potrebno tudi dosti prepričevanja, da te delavce zainteresiramo za nadaljnje izobraževanje, kajti prepričan sem, da se bo marsikdo, ki si bo na tak način pridobil ustrezno kvalifikacijo, ponosno potkal po prsih in glasno izjavil: jaz sem kvalificiran mehanik, jaz ključavničar, ipd.«

Napotil sem se v TOZD ZSE in sredi dela zmotil Zdenko BRANK, tajnico direktorja ZSE. Tudi ona se je po kratkem obotavljanju pričela pogovarjati z menoj.

— Vaša OO se ne more pohvaliti z dolgoletnim delovanjem, saj je bila ustanovljena šele pred kratkim. Na kakšne težave si naletela pri prevzemu tako odgovorne funkcije?

»No, nad velikostjo OO se res ne morem pritožiti, saj nas je mladih v ZSE le 33. Težave praviš? Kot prvo bi omenila delo v izmenah. Zaradi tega je skoraj nemogoče sklicevati vse mladince na skupno sejo. Še predsed-

stva OO ZSMS FI. Kdo me je spodbudil? Hm! Zame je pomembno, da se neke udeležujem; menim, da je to moja dolžnost. Delati v takem kolektivu mi je v osebno zadoščenje, po drugi strani pa je zame velika odgovornost, kajti biti predsednik osnovne organizacije, ki šteje 502 člana, niso mačje solze.«

— Te mogoče moti številčnost osnovne organizacije?

»Sploh ne, saj večji del predsedstva in ostale člane OO ZSMS osebno poznam že od prej. Naj pohvalim dober obisk na sejah, ki sem jih sklical v sedanjem mandatu predsedstva. Druga seja je bila obiskana skoraj 100 %, medtem ko je bila prva seja obiskana malo manj. Zanimivo, kajne?«

— Kaj te najbolj moti pri tvojem delu? Je to fluktuacija mladih delavcev in kje misliš, da tičijo vzroki?

»Kot eden od vzrokov odhajanja mislim, da je pomanjkanje občutka pripadnosti kolektivu. Kot drugi vzrok bi navedel slabe odnose med delavci. Ne mislim tu na medsebojni odnos delavcev na enakih delovnih mestih, ampak odnos med podrejenimi in nadrejenimi. Dosedaj sem imel tak občutek, da skoraj vsak nadrejeni misli, da je njegov podrejeni zadovoljen z vsem, takrat ko molči in vestno opravlja svoje delo. Upam si trditi, da bo nadrejeni mnogo prej ugodil prošnji tistega, ki na jasen način izraža svoje nezadovoljstvo ne oziraje se na kvaliteto ali kvantiteto dela, tistega, ki se pritožuje. Mislim, da je stimulacija mladih delavcev še vedno pomanjkljiva. Če vestno in v redu opravlja svoje delo, pohvale ne sme pričakovati, če pa ga polomi, je najslabši in najbolj zanikrni delavec.«

To se mi zdi krivično.«

Peter KARADŽA, konstrukcijski ključavničar iz pločevinarne TOZD FI, ki so ga predlagali za sprejem v vrste ZK, me je že pričakoval. Takoj sva se lotila pogovora.

— Kdo ti največ pomaga, da lažje opravljaš svojo funkcijo?

»Mislim, da je tu na prvem mestu predsedstvo v osnovni organizaciji. Moram se pohvaliti, da uživam vso podporo ZK, političnega aktiva TOZD in posameznih vodilnih delavcev.«

— Kaj pa sindikalna organizacija?

Priznam, da s sindikatom se nismo navezali posebno tesnih stikov, kar pa moramo čimprej storiti. Upam, da se bo med nami kmalu razvilo koristno sodelovanje.«

— Si zadovoljen z udeležbo mladine v samoupravnih organih, v samoupravni interesni skupnosti in samoupravni delavski kontroli v tvoji TOZD?

»Sem in nisem. V delavskem svetu TOZD sta dva mladincev. V delegaciji SIS imamo štiri mladince in enega v samoupravni delavski kontroli. Doseženi rezultati vsekakor niso neuspeh, lahko pa bi bilo seveda boljše.«

Zato se moramo čimbolje pripraviti za volitve aprila 1975 v

organe samoupravljanja in pripraviti ustrežnejše število delegatov.«

Slavica KOTNIK, tehnični risar v konstrukciji elektró opreme DS SSP, član ZK od leta 1974, ni bila preveč navdušena nad mojo prošnjo za kratek razgovor.

— Kakšna je dediščina, ki si jo prevzela ob svoji izvolitvi za predsedstvo osnovne organizacije? Dosedanja aktivnost mladine v SSP ni bila na višku. To spoznavam sedaj, na začetku mojega mandata, ko se spoprijemam z najrazličnejšimi problemi, ki bi morali biti že zdavnaj rešeni.«

— Na primer?

»Najbolj mi gredo na živce neresni mladinci. Njihovo neresnost si razlagam z nepoznavanjem dela v OO.«

— Kakšno bo tvoje nadaljnje delo v osnovni organizaciji?

»Kot prvo in najvažnejše me širši krog mladincev z našim nim, da bo treba seznaniti čimdelom in jih preko raznih oblik izobraževanja vključiti v naše vrste. S tem mislim, da bi izginila tudi njihova neresnost pri ocenjevanju našega dela. OO se bo v mandatu sedanjega predsedstva zavzemala, za to, da bi pripravila čimvečje število mladih za družbeno-politično delo in najboljše tudi predlagala za sprejem v ZK. V številu novih mladih članov ZK, se bo nedvomno odražalo naše delo in učinkovitost izobraževanja mladih kadrov.«

— Kaj pa obveščanje? Vem, da si stalen dopisnik Litostroja.«

Za svojo dolžnost si štejem, da javnost obveščam o našem delu. Več bomo delali, bolj se bomo aktivno vključevali v napredne družbene tokove, več bomo lahko napisali. Obveščanje nasploh pa se bo gotovo mnogo izboljšalo, ko bo ustanovljen informativni center v našem podjetju.«

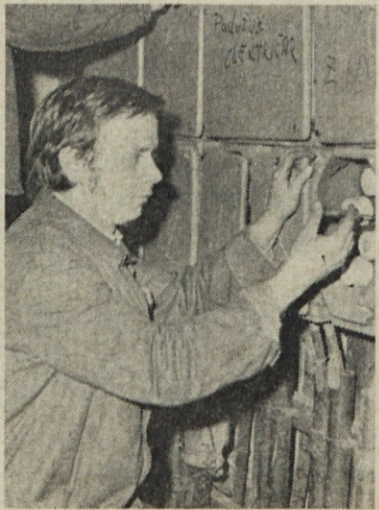
— Boš sodelovala s svojimi prispevki tudi v informativnem centru?

»Prav gotovo.«

Marjana SIGULINA, električarja iz IVET, sem našel pred razdelilno omarico v livarni sive litine, kjer je s sodelavcem pregledoval varovalke. Spravil je izvijač v žep in že sva se pogovarjala.

— Marjan, če dovoliš izzivalno vprašanje. Zakaj, misliš, so te mladi iz TOZD IVET izvolili za svojega predsednika?

»Ni kaj, res izzivaš, kaj bi rekel? Že na našem IKŠ sem bil eno mandatno dobo predsednik mladinskega aktiva. Tudi po zaposlitvi v Litostroju vseskozi

aktivno delujem v vrstah mladine. Sedaj sem že drugo mandatno dobo v predsedstvu konference ZSMS Litostroj. Mislim, da so tovariši, s katerimi delam, opazili mojo aktivnost in mi zapužali to funkcijo.«

— Kaj meniš, kateri problem mlade najbolj teži?

»Problemov je več. Vendar menim, da je stanovanjska problematika na enem prvih mest. Dolgo časa smo samo pisali referate in opozarjali na stanovanjski problem mladih delavcev. Zadnje čase pa je videti, da so se stvari obrnile na bolje. Tu mislim na izgradnjo samskega doma in stolpičev za mlade družine, kar ni več samo plan, ampak resničnost. Samski dom in stanovanja za mlade družine bo prav gotovo močna spodbuda mladim, da se zaposlijo v našem podjetju. Brez dvoma bomo z urejanjem stanovanjskih razmer bistveno zmanjšali fluktuacijo.«

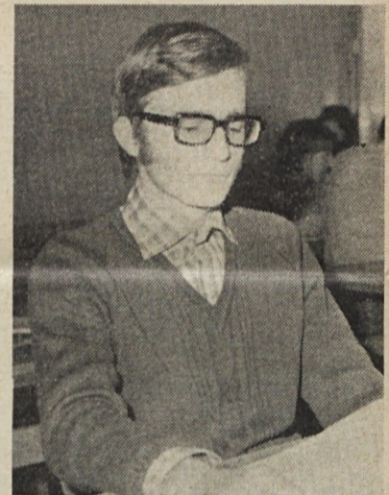
Predsednik OO ZSMS izobraževalnega centra Litostroj Bojan HATZE je učenec drugega letnika in se uči za električarja. Tudi njemu sem postavil nekaj vprašanj, na katera je z veseljem odgovoril.

— Kakšna se ti zdi povezava med mladimi v podjetju in tu v šoli?

»Prej prave povezave ni bilo in je aktivnost zaradi tega večkrat pešala. Sedaj se obrača absolutno na bolje in upam, da bomo še tesneje sodelovali.«

— Kako je mladina angažirana v vaši osnovni organizaciji?

»V naši OO delujeta dva aktivna, na šoli in v internatu. Vsak

aktiv ima predsedstvo in predsednika, obravnavata pa probleme s svojega področja.

Po razredih imamo razredne skupnosti, ki predstavljajo najtrdnjejo obliko delovanja dijakov.

— Slišal sem, da ste dobili nov učni predmet »samoupravljanje«. Kako ste ga vi, dijaki, sprejeli?

»To je koristen predmet. Dijaki se morajo s samoupravljanjem spoznati in ga učinkovito uporabljati tako danes tu na šoli, kot jutri na delovnem mestu v podjetju.«

Dijaki smo ga ugodno sprejeli, saj se zavedamo, da gre za delo in samoupravljanje z roko v roki in da drug brez drugega, samostojno, ne moreta obstajati.«

— Kakšni so odnosi med dijaki in predavatelji?

»Upam, da ne bom pretiral, če rečem, da so izredno dobri. Boljših si sploh ne morem predstavljati. Mislim, da so dobro odnosi posledica poznavanja svojih dolžnosti. Skupaj z učitelji se trudimo za čimboljši učni uspeh in rezultati prav gotovo ne bodo izostali.«

— Tvoje, oziroma vaše želje?

»Predvsem bi radi imeli svojo mladinsko sobo, v kateri bi se sestajali na seje in jo uporabljali še za obravnavanje drugih važnih zadev.«

Največja naša želja pa je lastna telovadnica, ki nam jo je šola že obljubila.

Želim si tudi, da bi bilo pri nas čim manj kraj in pretepov. Do teh nevednosti sicer ne prihaja pogosto, vendar mislim, da mora OO zveza mladine izobraževalnega centra odločno nastopiti proti tem pojavom.

Se enkrat bi omenil, da si vsi želimo čimboljši učni uspeh.

Razgovore je vodil Milan Jurjavčič

Delaj in odločaj

Nadaljevanje s 1. strani

hodov, organizirali so tekmovanje v poznavanju zgodovine KPJ, udeležili so se podelitve nagrad 1000 najboljše učencem, 35 učencev so predlagali za sprejem v ZK. Na letošnji konferenci pa je bil sprejet novi program dela za to šolsko obdobje. Program obsega 21 točk. Če našejem samo nekatere: Skrbeli bodo za kadrovska vprašanja v zvezi s šolskim in domskim samoupravljanjem, vzdrževali bodo tesne stike s koordinacijsko konferenco v OZD, najaktivnejše in najbolj razgledane mladince bodo sprejeli v ZK, slabšim bodo pomagali pri boljšem doseganju učnega uspeha, na smučarskem tečaju na Soriški planini bodo organizirali seminar o samoupravljanju v šoli, med ostalimi prireditvami bodo organizirali memorial Milana Kebrana na šolskih igriščih.

Tov. Josip Fileš je govoril o organiziranosti in razvoju ZSM. Na kongresu smo si za osnovni cilj zadali ustanovitev enotnega in učinkovitega razrednega gibanja mladih ljudi. V naši OZD smo med 8. in 9. kongresom ZSM delovali uspešno, že pred 9. kongresom smo se reorganizirali, uspeli smo aktivirati veliko število mladih za delovanje tako v zvezi mladine, kakor tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih. Mladi se morajo uspešneje vključiti v delo sindikata, ki mu je potrebna spodbuda in novih bolj zaganih mladih ljudi in komunistov. Kot člani sindikata bomo morali poskrbeti za boljšo organizacijo volitev, zborov delovnih ljudi itd.

Ustanovitev TOZD ni zadnje dejanje v procesu uveljavljanja novih družbenoekonomskih odnosov, tudi ti procesi se razvijajo v odvisnosti od novih spoznanj in spremenjenih potreb, je poudarila Slavica Kotnik, delegat iz OO ZSMS SSO. Postopek za registriranje nove TOZD — projektno razvojni sektor je že v teku. Nova TOZD bo odgovorna predvsem za izdelavo dokumentacije. Nadalje tov. Kotnik ugotavlja, da ima projektno razvojni sektor že sedaj zaključen in zaokrožen promet dela, s katerim je moč nadvse uspešno gospodariti. Z ustanovitvijo, da se je povečal delovni obseg, povečala bi se stopnja samoupravnosti, skrajšanje delovnih rokov in tudi razširitev proizvodnje.

Tov. Pavle Hadinjak iz osnovne organizacije ZSMS FI se je poglabil v medsebojne odnose in njihov vpliv na uspešnost poslovanja. Pomembni so odnosi na liniji nadrejeni — podrejeni. Če nadrejeni svoje podrejene spozna, lahko uspe delavce kar najbolj motivirati in navdušiti za njihovo delo, ob tem pa ne bo prizadel delavčevo osebnost. Nepravilni odnosi negativno vplivajo na mlade ljudi njihova se oblikujejo ča se osebnost teže prenaša nepravilnosti in pušča v njihovi duševnosti globoke sledove. Mlade je potrebno polno angažirati z zahtevnejšimi nalogami, ki jih bodo s svojim elanom, motivacijo in zagnanostjo, ki jim nadomešča izkušnje, tudi uspešno rešili. Pri nas se žal večkrat dogaja, da pomanjkanje ustreznih strokovnih delavcev velikokrat nadomestimo s številčnostjo, kar seveda ni pravilno. To bi bilo podobno primeru, ko bi namesto zdravnika — kirurga zaposlili dve medicinski sestri. Tudi osebne odgovornosti ne poznamo, saj velja napisano pravilo: ne priznati svoje napake, tujo pa razglasi na zvonove. Tov. Hadinjak je poudaril, da so to izkušnje iz njegovega oddelka, da so drugje v proizvodnji odnosi veliko boljše.

»Kadrovska politika sodi med bistvena vprašanja v razvoju vsake družbe« je dejal tov. Marjan Sigulin, delegat osnovne organizacije ZSMS IVET. ZSM mora voditi takšno kadrovsko politiko, ki bo element razširjanja in krepitev splošnega kadrovskega potenciala. Prav tako mora biti vsebinsko in razredno opredeljena, načrtna in dolgoročna. OO ZSMS

morajo nenehno spremljati potrebe po kadrih na podlagi programov, organizacijskih sprememb in rotacije kadrov. Merila kadrovanja so gotovo ena pomembnih vprašanj pravilne kadrovske politike. Zato je potrebno pri ocenjevanju izhajati iz družbenopolitičnih in idejnih, moralno-etičnih in strokovnih meril.

Tov. Janez Marolt, delegat OO ZSMS FI, je v začetku navedel nekaj podatkov o izgradnji stanovanj kot na primer: izgradili smo 558 stanovanjskih enot, 574 samskih ležišč. Bila so obdobja, ko smo gradili veliko stanovanj, pa tudi taka, ko jih sploh nismo gradili. V tem obdobju gradimo v draveljski gmajni 45 enosobnih stanovanj — vseljivih predvidoma prihodnje leto, ter samski dom. V planu je tudi gradnja 98 najemniških stanovanj.

»Celotna družba je zainteresirana, da se sedaj, ko potrebujemo družbenopolitično in strokovno usposobljene ljudi, zavzamemo za njihovo kar najuspešnejše izobraževanje,« je dejal tov. Miroslav Peček, delegat OO ZSMS IVET. V preteklosti smo temu problemu posvečali premalo pozornosti. Vsi se bomo uspešneje vključili v samoupravne tokove, če bomo spoznali objektivno stvarnost, da je samoupravljanje nujnost, ne pa »izmišljotina« jugoslovanskih komunistov. Ideološko delo ne sme biti usmerjeno le v informiranje in propagando, ampak v stalno revolucionarno akcijo, ki bo mobilizirala vse mlade. Tov. Peček nadalje ugotavlja, da kljub temu, da je preteklo precej časa od sprejetja ustave in od izvolitve delegatov in delegacij v družbene-politične skupnosti, v delavsko kontrolo itd., še nismo pričeli le teh usposabljanj, zato tudi delegati ne morejo uspešneje zastopati interesov delovnega okolja, kjer delajo in živijo. Družba si prizadeva, da dvigne tudi kvalifikacijsko raven zaposlenih, kajti nizka kvalifikacijska struktura povzroča gospodarjenju precejšnjo

o problemih stanovalcev samskega doma v Stegnah. Čeprav je dom nanovo adaptiran, v njem pa novo pohištvo, bi stanovalci radi, da bi nekatere pomanjkljivosti odpravili, da bi se bolje počutili. Pri tem pričakujejo pomoč družbenopolitičnih organizacij in vodstva podjetja.

Tov. Srečko PIRC, delegat OO ZSMS FI, je nekaj besed spregovoril o športni in rekreacijski dejavnosti v naši OZD. Na tem področju smo bili precej uspešni. Mladi tekmujejo v sindikalnih tekmovanjih, rokometaši pa celo v ljubljanski medobčinski ligi. Pri tekmovanjih žanjejo tudi uspehe, kar potrjujejo rezultati peterboja na Jesenicah in v Trbovljah. Pri tem naletijo mladi tudi na težave, predvsem zaradi tega, ker ni dovolj športnih objektov, zato se morajo posluževati prostorov drugih društev, kar pa je vezano na določene roke. V prihodnjem letu so pred njimi razna tekmovanja, najbolj pa je pomemben dvanajsterboj v Novi Gorici v sklopu ZPS.

Tov. Milan ZORNIK, delegat OO ZSMS SSP, je govoril o splošnem ljudskem odporu. Razvijanje in prenašanje revolucionarnih tradicij na mlade predstavlja stalno revolucionarno akcijo in oživljanje idealov, ki jih je spostavila naša socialistična revolucija. Revolucionarne tradicije ne predstavljajo samo obudovanje spektakularnih bitk, krajev ali osebnosti, pač pa vrednotenje, razvijanje in prenašanje teh izročil na mlade. Zato je potrebno organizirati pohode, predavanja iz NOB, sodelovanje z vojaškimi enotami itd.

O sindikalni organizaciji in vključevanju mladih v to organizacijo je govoril delegat OO ZSMS FI, tov. Filip NOVAK. Noben normativni akt ne more zagotoviti resničnih samoupravnih odnosov, takšnih, ki postavljajo proizvajalca v položaj, ki mu ga le-ta zagotavlja. Pri tem mora sindikat z ostalimi družbenopo-

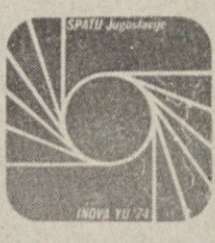

Novi predsednik mladinske organizacije v Litostroju Miloš Matas med branjem referata

škodo. OO ZSMS morajo analizirati kvalifikacijsko strukturo mladih in jim nato na organiziran način pomagati do višje strokovne izobrazbe. Spremljati moramo tudi mladince, ki se izobražujejo, pozanimati se moramo, če že imajo zagotovljeno delovno mesto, ki bi ustrezalo novi izobrazbi.

Tov. Zdenka BRANK, delegat OO ZSMS ZSE, se je ustavila ob kulturni dejavnosti. Komisija za kulturo bi morala biti pobudnica in organizator najrazličnejših oblik, razprav in akcij, ki so pomembne za razvoj in napredok kulturnega življenja. V naši socialistični družbi igra pomembno vlogo marksistična literatura, zato predlaga, da bi družbenoslovne knjige, ki so sedaj tako v prostorih sindikalne organizacije kot v mladinskih sobi, zbrali skupaj. To bi bil lahko zametek marksistične knjižnice. Ker pa je za sedaj teh knjig žal še premalo, bi bilo potrebno še dokupiti in zbirko dopolniti.

Tov. Andrej BURSAČ, delegat OO ZSMS IVET, je spregovoril

INOVA YU '74

SAVEZ PRONALAZAČA I AUTORA TEHNIČKIH UNAPREĐENJA
JUGOSLAVIJE

oddeljuje

ZLATNU DIPLOMU

Litostroj Ljubljana

U znak priznanja za suradnju i ostvarenje ideja pronalazaštva i tehničkih unapređenja u Jugoslaviji

ZAGREB, listopada 1974.

Na razstavi patentov in inovacij, ki je bila od 8. do 15. oktobra v Zagrebu in smo se je udeležili tudi mi, smo prejeli lepo priznanje. Priznanje pa so prejeli tudi avtorji, člani našega kolektiva, ki so sodelovali na razstavi.

gotovo prišlo prav, saj zdaj potrebujemo precejšnje število proizvodnih delavcev. Zavzemati se moramo, da obdržimo družbeni standard ali pa da ga celo povečujemo. Pri tem naletimo na zaostrene gospodarske pogoje, to velja predvsem za podražitev reprodukcijskega materiala. Naj poudarimo, da naša organizacija združenega dela stoji perspektivno dobro. Zbranih naročil je dovolj za leto 1975, jih pa je nekaj celo za leto 1976.

Predsednik delavskega sveta, tov. Karol GORNIK, je spregovoril o samoupravljanju, ki so mu mladi na tej seji posvetili največ besed. Danes, ko je potrebno, da se na zborih delavcev zavestno odločamo za takšno ali drugačno rešitev, zbori niso le pravica, ampak tudi dolžnost. O teh zborih naj povem še to, da so nekateri zbori delavcev preobširni in zato večina delavcev ne more vsebinsko prispevati k učinkovitejšemu delovanju teh zborov. Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije so se v zadnjem času zavzele in pred vsakim pomembnim zborom, vsako pomembnejšo odločitvijo, pri

pravijo izredno izdajo litostrojskega časopisa kjer je pojasnjeno, o čem je potrebno odločiti.

Sekretar sveta ZK TZ Litostroj, tov. Mihael ZILAVEC je pohvalil pripravo konference in poudaril, da je to ena izmed najboljših. Tudi vnaprej mora delo mladine ostati na isti ravni, zato morajo OO ZSMS še poglobljati. Priznanje je izrekel aktivni mladih komunistov predvsem zaradi aktiviranja mladih in njihovega vključevanja v vrste ZK.

Tov. Adolf STRAKA, sekretar organizacije ZK FI, je izrekel vso pohvalo mladim, saj so se prav z njimi vrste komunistov v TOZD FI povečale dvakratno. Uspešno delovanje mladih je jamstvo za pomoč in uspehe v bodočnosti.

Konferenco so pozdravili še sekretar republiške konference mladih delavcev tov. Stane ZUPANČIČ, nato pa še predstavnik iz podjetij: 3. maj — Rijeka, RMK — Zenica, Prvomajska — Zagreb, Viator in iz Metalne.

Mladi so izvolili tudi novo predsedstvo, predsednika in sekretarja.

KOB

MLADI MLADIM

Od 16. do 23. oktobra 1974 smo se mladi zbrali na rednih konferencah osnovnih organizacij Zveze socialistične mladine Slovenije (OOZSMS). Torej — naše delo je bilo uspešno, a žal še ne tako, kot smo želeli. Poleg opravljanja naše osnovne dolžnosti, dela v proizvodnji, smo bili aktivni in ustvarjalni tudi na drugih področjih: v tovarniški konferenci ZM in njenih komisijah, ZK, sindikatu, samoupravnih organih. Organizirali smo izobraževalne seminarje na Soriški planini; dvanajst mladincev se je udeležilo raznih izobraževalnih seminarjev, ki sta jih organizirali mestna in občinska konferenca ZM, en mladinec pa je sodeloval v delovni brigadi na Kozjanskem. Naj ob tem še povemo, da več naših tovarišev uspešno dela na občinski, mestni in republiški ravni.

Pri vsakem objektivnem ocenjevanju nekega dela ali obdobja pa si moramo ogledati tudi manj uspešno plat. Zavedati se namreč moramo, da je v tovarni tretjina zaposlenih mlajših od 27 let, torej mladincev, med njimi pa je aktivnih mogoče le tretjina. Zakaj?

Vsi želimo imeti boljše osebne dohodke, lepa stanovanja, avto itd. Tega pa ne bomo dosegli s posedanjem »za vogali« in čakanjem, da nam vse prinesejo na krožniku. Če bomo takole čakali, bomo čakali še zelo dolgo.

Zavedati se moramo, da bomo samo s skupnim delom in skupno akcijo hitreje napredovali in si gradili svoj skupni boljši jutrišnji dan.

Zato vas vabimo, da nam pri usklajevanju stališč in sklepov pomagate! Veliko nas je, ki bi radi porabili svoj višek energije; za to so nam na razpolago različne oblike rekreacije: balinanje, kegljanje, namizni tenis itd. Prav tako lahko sodelujemo na kulturnem področju, v delovnih brigadah, na pohodih itd.

Med vami so prav gotovo tudi taki, ki želijo pisati o mladih, o njihovi aktivnosti in okolju, kjer živijo in delajo.

V osnovnih organizacijah ZSMS bomo z veseljem sprejeli vaše sodelovanje. Z aktivnostjo boste dosegli boljšo obveščenost, večjo produktivnost ter lepšo bodočnost.

J. Korene

Poznamo se že petnajst let

Že od nekaj je veljalo načelo, da toliko več veljaš, kolikor več veš. Največ informacij o življenju v matični delovni organizaciji, o uspehih in problemih svojega TOZD ter o delovnih tovariših, naš delavec gotovo izve iz svojega notranjega glasila — glasila delovne organizacije. In prav zadnja statutarna določila ter zakonske spremembe dajejo še poseben poudarek obveščanju naših delovnih ljudi tako v delovnih organizacijah kot v krajevnih skupnostih.

Pri nas, v Litostroju, smo že pred petnajstimi leti doumeli pomembnost obveščanja in z januarjem 1960 izdali prvo številko našega rednega mesečnega glasila z naslovom Litostroj. Naj ob tej priložnosti povemo še to, da smo že prej izdali nekaj številk tovarniškega časopisa Turbina, ki je izhajal le občasno.

Od prvega januarja 1960 do danes pa smo v poldrugem desetletju izdali kar 176 številčk našega časopisa.

Poleg tega smo obveščali članice naše delovne organizacije še

s sedmimi številkami izredne izdaje časopisa Litostroj z naslovom »Med dvema številčkama« ter ob 20. obletnici ustanovitve podjetja Litostroj z izredno izdajo časopisa z naslovom »Litostroj v diagramih«. Ob dvajseti obletnici delavskega samoupravljanja sta izšla izredna izdaja časopisa ter zelo lepo urejena revija »Ob dvajseti obletnici delavskega samoupravljanja v Litostroju«.

Ob petindvajseti obletnici ustanovitve podjetja smo izdali izredno številko glasila ter okusno urejeno brošuro na šestnajstih

straneh, ki je bila opremljena s številnimi fotografijami in izbranimi članki iz preteklih let.

Da bi bili vsi Litostrojčani, člani naših TOZD, čim temeljiteje, pravilneje in zlasti pravočasno obveščeni o vsem, kar je zanje v delovni organizaciji najbolj pomembno, smo to leto izdali kar štiri posebne izdaje našega časopisa in to predvsem ob vsakokratnem zboru delovnih ljudi.

Te posebne izdaje je tiskala naša tiskarna!

Če bi povezali strani našega časopisa skupaj, bi dobili zelo zajetno knjigo s 1510 stranmi Litostroja ter s 44 stranmi »Med dvema številčkama«.

Časopis nam že vsa leta res vzorno in prizadevno tiska kolektiv tiskarne v Kopru. Časopis je začel izhajati v nakladi 3000 izvodov, sedaj pa znaša naklada 5800 izvodov.

RAZPIS

za izbiro novega imena sestavljene organizacije združenega dela. SOZD združuje delovne organizacije strojogradnje, zato naj ime poudari predvsem to stroko. Združene delovne organizacije v prvi vrsti izdelujejo proizvode individualne proizvodnje, maloserijska proizvodnja pa je udeležena v proizvodnem programu v manjšem obsegu.

Novo ime naj zveni slovensko, naj bo lahko izgovorljivo v vseh jugoslovanskih jezikih in primerno za izgovorjavo v glavnih svetovnih jezikih.

Predloge za ime pošljite v zaprti kuverti s šifro. V posebni zaprti kuverti, ki naj bo označena z enako šifro, pa napišite svoje ime in naslov.

Predloge pošljite na naslov razpisne komisije ZPS Litostroj, Ljubljana, Djakovičeva 36, in sicer 15 dni po objavi v delovnih organizacijah oziroma do 15. januarja 1975.

Posebna komisija bo predloge pregledala in izbranim avtorjem podelila naslednje nagrade za izbiro imena:

1. nagrada 2.000,00 din
2. nagrada 1.000,00 din

Morebitne dodatne informacije glede proizvodnega programa združenih podjetij strojogradnje lahko dobite pri navedenem naslovu.

Vs
rajo
ekspar

Stru
Raze
staviv
niso d
seveda
in duš
ljivi.
cer in
dušilk
vodilk
zmanj
cijo k
skem
tudi
Torra
stolpo
organ
tiska
alnim
njega
ten p
kisika
poma
parci
Ta z
780
manj
na z
šine.
Od
odvii
krvi
olah
pren
pote
diok
gans
M
zast
mor
ki s
stru
nan
že
in t
re
Naj
to
tem
K
dul
da
zač
ka,
nol
del
no
up
sti
pr
nis
lji
de
in
dr
pr
s
z
pr
du
pl
in
O
p
o

LETO	Družbeno-politični članki	Poročila UO in DSP	Industrija in gospodarstvo	Vesti iz obratov	Stanovanjski problemi	Vesti iz ambulante in SVD	Strokovni članki	Šport in rekreacija	Kultura in potopisi	Obiski tujih državljanov	Zanima vas	Občinske novice	Vinjete, Karikature	Fotografije	Človek in delo
1960	42	23	24	39	10	23	27	32	20	14	12	22	90	235	-
1961	38	28	28	40	12	32	35	30	17	18	12	18	88	186	-
1962	30	30	29	37	15	31	42	30	10	19	12	16	129	244	-
1963	36	33	33	45	20	36	43	25	9	17	12	15	95	182	-
1964	39	35	46	23	35	65	12	12	4	19	12	10	108	140	-
1965	31	30	30	36	14	15	64	6	5	4	9	11	89	118	8
1966	39	36	41	37	16	17	70	7	3	3	11	7	96	125	41
1967	19	31	39	32	13	20	64	9	6	-	10	6	111	122	32
1968	23	28	42	28	9	25	53	13	7	-	10	3	121	119	16
1969	18	32	38	24	11	27	60	7	11	-	9	5	98	170	19
1970	31	32	62	38	11	28	76	9	18	-	11	5	112	201	17
1971	32	25	58	46	10	35	70	15	4	2	10	6	80	220	20
1972	38	20	50	52	9	40	63	12	8	1	11	-	90	200	10
1973	33	15	63	59	13	43	72	14	14	-	10	-	110	232	-
1974	29	11	61	56	15	45	69	20	29	-	11	6	108	242	-

Obisk iz ČSSR

V decembru je bil Litostroj gostitelj delegacije ministrstva za strojno industrijo ČSSR in delegacije predstavnikov jugoslovanskih podjetij. Slednji so v vlogi gospodarske zbornice SFRJ sodelovali pri podpisu sporazuma o medsebojnem sodelovanju na področju gradbenih in cestnih vozil ter strojev za predelavo gradbenega materiala. Gostje so si pred svečanim podpisom ogledali našo delovno organizacijo.

Izvoljeni delegati za SIS

Dne 5. 12. 1974 smo v Litostroju izvolili delegate za samoupravne interesne skupnosti občine Šiška.

Člani kolektiva smo s tem glasovanjem potrdili ustanovitev samoupravnih interesnih skupnosti za:

- vzgojo in izobraževanje
- razvojno dejavnost
- zdravstvo in zdravstveno zavarovanje
- socialno skrbstvo
- kulturno dejavnost

PO TOZD so bili izvoljeni naslednji delegati oz. delegacije:

TOZD FI

Danilo Pečar, Janez Oprešnik, Milan Tekavec, Avgust Kogovšek, Marjan Pirc, Franc Podlogar, Miha Premk, Alojz Razpotnik, Franc Trček, Martin Brilej, Jurij Vulkan, Franjo Špehar, Ivan Bokal, Nenad Radoš, Branko Cotman.

TOZD PI

Franc Kolar, Slavko Penko, dipl. ing., Janez Gladek, Mehmed Galič, Vlado Grahovec, Branko Volk, Jože Rupert, Jože Lebar, Peter Karadja, Albin Konestabo.

TOZD SERVIS

Matija Avbelj, Valentin Žagar, Alojz Mavec, Franc Polh, Stane Seliškar, Ivan Božič, Janez Pristolič, Ernest Merklin, Vladislav Žibert, Milena Žunič.

TOZD IVET

Peter Habinc, Zvone Bolta, Stane Rotar, Ivan Gantar, Franc Mesesnel, František Dvoržak, Oskar Pihler, Miro Peček, Franc Bačar, Anton Šuštar.

TOZD ZSE

Sonja Grošelj, Dušanka Peršič, Jure Novak, Zdenka Brank, Stane Kocjan, Matilda Perme, Martin Solce, Jožefa Kutnar, Slavko Znidaršič, Terezija Hozjan.

TOZD IC LITOSTROJ

Rafael Pečirer, Milan Florjančič, Lojze Sušteršič, Frančiška Pate, Mira Prelec, Viktor Uhan, Anton Režek, Franc Svoljšak, Vojmir Šerbec, Alojz Zalec.

DS SSP

Leopold Šolc, dipl. ing., Boris Tertnik, ing., Dragica Pogačnik, dipl. oec., Sonja Mravljia, Jože Juvan, Vlado Krošelj, Alfred Tomažič, Janko Babič, Slavica Kotnik, Cirila Rozman.

Uspeh v posameznih TOZD je bil naslednji:

FI - 73,5 %, PI - 79,9 %, SSP - 82,5 %, IVET - 87,0 %, SE - 82,1 %, ZSE - 92,1 %, ICL - 90,5 %.

Kar je zanimivo zate, bo zanimivo tudi bralce časopisa

NOVICO SPOROČI NA TELEFON 246

Cevna turbina za HE Ajbo

(Nadaljevanje s 3. str.)

Naloge pred nami

Glede na uporabo cevni turbin v svetu prinašata Litostroj in Rade Končar svoj dokaz o usposobljenosti na tem področju dokaj pozno, ne pa prepozno. Jugoslovansko elektrogospodarstvo doslej namreč ni čutilo potrebe po uporabi cevni turbin, ker se je pretežno orientiralo na energetsko izkoriščanje visokih padcev. Zato še nismo zamudili ničesar. Vse naloge so pred nami.

V sosednji republik Hrvatski spoznavajo vrednost Drave kot naravne sezonske akumulacije, ki ima vodo poleti, ko so druge reke nizke. Zato nameravajo nižje Varaždina zgraditi vrsto elektrarn, drugo za drugo, in pomicati gradbeno mehanizacijo po Dravi navzdol. Prvo stopnjo, HE Čakovec, so že pričeli graditi. Tu bosta potrebni dve cevni turbini po 39.700 kW. Litostroj je že poslal svojo ponudbo za dve cevni turbini s premerom gonilnika 5,6 m na padcu 18 m. Prav takih turbin bodo potem potrebovali

Hrvati še več za naslednje elektrarne na spodnji Dravi, za katere je umestnost cevni turbin projektno dokazana.

Srbija projektira novo hidroelektrarno — velikanko na Donavi pod Djevdapom. Tu bodo prav tako potrebne cevne turbine. Po moči bodo sicer manjše od turbin za HE Čakovec, po velikosti pa razsežnejše zaradi velikega pretoka in nizkega padca.

Makedonija ima Vardar, ki je kaj prikladen za energetsko izkoriščanje s cevni turbinami in bo slej ali prej tudi prišel na vrsto.

Na vrsto bo prišel tudi naš del Save. Med Renkami in Krškimi je projektiranih 7 elektran, katerih vsaka bo opremljena z dvema cevni turbinama približne moči 10.000 kW.

Skratka: zanimanje za cevne agregate in potreba po njih obstajata, tako da agregat v HE Ajbi ne bo ostal naš prvi in zadnji primerek svoje vrste. Preden pa se bo zadeva s cevni turbinami razmaknila v širino, se bo moralo v naši energetiki uveljaviti spoznanje:

- da izbira novih energetskih objektov po načelu najnižjih investicij ni vedno tudi najbolj gospodarna pri dolgoročnem reševanju preskrbe z energijo;
- da je voda najcenejši nosilec energije, saj je ni treba niti izkopavati, še manj uvažati;
- da so tudi nizki vodni padci v času ogromnih dražitev drugih energetskih virov še kako zanimivi.

Na enem izmed volišč v Litostroju. Volili smo delegate v samoupravne interesne skupnosti občine Šiška.

Dipl. ing. L. Šolc

VARNOST

Kako nam plini lahko škodujejo

Vse nezgode in nesreče, ki se pojavljajo pri delu s plini, izvirajo iz štirih naravnih pojavov plinaste snovi, kot so: strupenost, ekspanzivnost, gorljivost in eksplozivnost.

Strupenost

Razen kisika in dušika kot sestavini našega zraka ostali plini niso direktno strupeni. Vsi pa so, seveda razen omenjenega kisika in dušika, za naše zdravje škodljivi. Čeprav so toksikološko sicer indiferentni, so pa vendarle dušilci (dušik, argon, helij in vodik), ker v mešanici z zrakom zmanjšujejo naravno koncentracijo kisika. Ta znaša na zemeljskem površju ca. 21%, s tem pa tudi njegov parcialni tlak 160 Torra ali mm živosrebrnega stolpca, na katerega je pa naš organizem navajen. Če je poleg kisika v zraku še dušik s parcialnim tlakom 600 Torra, poleg njega pa še kak drug indiferenten plin, se tako koncentracija kisika kot njegov parcialni tlak pomanjšata, ker je vsota vseh parcialnih tlakov vedno enaka. Ta znaša normalno eno ATM na 760 Torra, praktično pa nekaj manj, zato ker nimajo vsi kraji na zemlji enake nadmorske višine.

Od parcialnega tlaka kisika je odvisno namreč zasičevanje naše krvi s kisikom v pljučnih alveolah. Tega krvni hemoglobin prenaša v naše telesne celice in potem iz njih odnaša ogljikov dioksid kot produkt sežiga organske hrane v pljuča.

Med plini je nekaj izrazitih zastrupljenec, kot sta ogljikov monoksid (CO) in cianovodik, ki sta za naše telo izredno huda strupa. Ogljikov monoksid se namreč na krvni hemoglobin veže kar 200-krat hitreje kot kisik in tako organizem sploh ne more več iz krvi prejemati kisika. Najprej odmro možganske celice, to povzroči nezavest, kmalu zatem pa tak človek umre.

Ker je ogljikov monoksid produkt vsakega sežiga v primeru, da gorljiv material nima na voljo zadostnih količin zračnega kisika, pride do zastrupljenja z monoksidom vedno v bližini slabo delujočih ogrevalnih peči, v najnovjšem času pa pri razširjeni uporabi tako imenovanih katalističnih ogrevalnih peči na plina propan ali butan, takrat ko le-te niso priključene na dimnik.

Med plini poznamo tudi dražljivce, ki so seveda strupeni, saj delujejo na naša pluća kemično in korozivno. Imenujemo jih dražljivce zato, ker nas s svojo prisotnostjo takoj opozorijo ali s svojim neprijetnim vonjem, ali z draženjem sluznic, tako da pričnemo kašljati, kihati in se dušiti. Med dražljivce prištevamo pline:

klor, fosgen, žveplov dioksid in amonijak ter žveplov vodik. Ob naštevanju plinov ne moremo pozabiti na narkotike. Dušikov oksid ali dušikov oksid sicer

ni strupen, deluje pa narkotično. V nekaterih primerih štejemo sem tudi acetilen (dissous plin), ki se je včasih pod imenom narcilen uporabljal kot narkotično sredstvo pri lažjih operacijah. Prav posebno vlogo igra kot škodljiv plin ogljikov dioksid ali ogljikova kislina, ki jo naše telo celo samo proizvaja z dihanjem. Ko vdihujemo sveži zrak, vsebuje le-ta 21% kisika. Ko ga izdihamo, je v njem samo še 15,7% kisika. Razlika 5,3% smo porabili za nastanek 3,6% ogljikovega dioksida in 1,7% za nastanek vodne pare.

Prav usodno za nas pa je dejstvo, da smo za pravočasno zaznavanje škodljivih plinov v ozračju, razen v primeru plinov dražljivcev, kaj slabo opremljeni s svojimi čutili. Predvsem hudo strupeni plini so brezbarvni, brez vonja in okusa in tako jih sploh ne zaznavamo, vse dokler ne postanemo zaspani in omočični, kar pa je navadno že prepozno. Priskočiti nam mora na pomoč znanost, ki je že iznašla primerne indikatorje za posamezne vrste plinov. Ta moderna industrija že postavlja v prostore, v katerih obstaja možnost zastrupitve s plini. Eksperimentalno so tudi že ugotovili tiste minimalne koncentracije škodljivih plinov v ozračju, ki jih človeški organizem še prenese pri dlje časa trajajočem vdihavanju, pa koncentracije, ki so za zdravje človeka že nevarne ali celo zelo nevarne in končno tudi koncentracije, ki so smrtno.

Borbo proti škodljivosti in strupenosti plinov moramo izvajati na dva načina. Prvi je: vse plinske naprave morajo biti tako solidno planirane, konstruirane in izdelane, da so absolutno plinotesne in da nikjer plin ne more nekontrolirano uhajati v ozračje. Drugi pa je: v prostorih, kjer se dela s plini in parami, moramo skrbeti za pravo ventilacijo celotnega prostora oziroma tistega delovnega mesta, kjer se plini lahko pojavljajo.

Zato moramo v delavnicah nameščati ventilatorje ali ekshavatorje, v varilnicah pa še pri vsaki varilni mizi namestiti ustje cevi za odsesavanje plinov sežiga prek skupnega ekshavatorja, ki je nameščen izven delavnice, da s svojim brnjenjem varilcev ne moti.

V ZDA zahtevajo, da mora imeti vsak varilec 425 m³ zračnega prostora, če varilnico ventilirajo po naravni poti. Če to ni zagotovljeno, mora imeti vsak varilec v eni minuti vsaj 10 m³ svežega zraka. Podobne predpise imajo tudi v Sovjetski zvezi.

Na splošno lahko rečemo, da mora biti vsak delovni prostor

s prostornino do 100 m³, če v njem nastajajo plini, opremljen z ekshavatorjem, ki odsesa 25 m³ zraka v minuti ali 1500 m³ na uro.

Če pa mora delavec izjemoma delati v zelo ozkem prostoru, (kanali, cisterne) mu mora ventilator dovajati na minuto 21 do 42 m³ svežega zraka.

Pri delu z izrazito strupenimi plini pa moramo uporabljati tudi zaščitna sredstva - plinske maske.

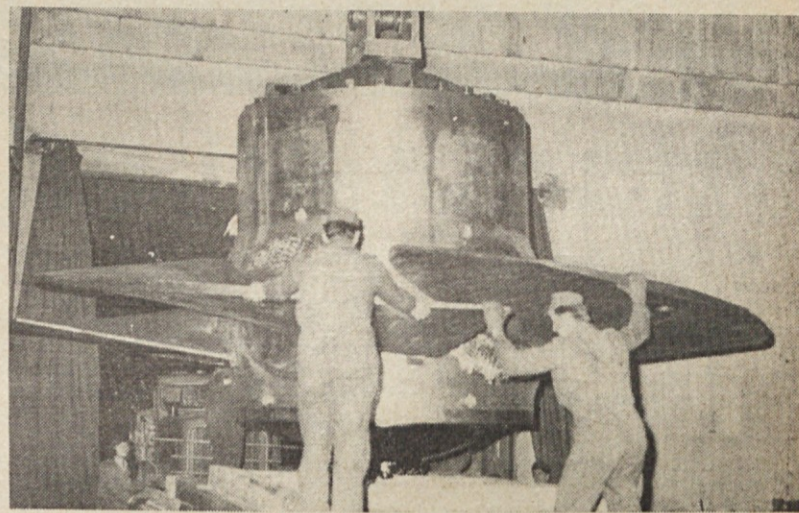
Pri tem je treba takoj omeniti, da za prezračevanje tudi majhnih prostorov ne smemo nikoli uporabljati čistega kisika, ker se s kisikom prepojena delavčeva oblika lahko z najmanjšo iskro takoj vneme in potem na telesu tudi naglo zgori, tako da so smrtno nevarne opekline neizbežne. Take prezračevalne naprave so seveda drage, toda investicija se vedno izplača. Inozemska praksa dokazuje naslednje: če delajo ljudje v dobrem ozračju, delajo bolje, imajo večjo storilnost in tudi manj bolehalo.

Pri nas doma problemom prezračevanja ne posvečamo dovolj pozornosti in naši planerji, konstruktorji in investitorji najraje štedijo pri prezračevalnih napravah, če tudi vedno tako radi poudarjamo, da nam je blagor delovnega človeka prva skrb in si tudi želimo, da bi delavec, v katerega izobraževanje je družba vložila toliko sredstev, delal čim dlje vse do svoje upokojitve. Nekateri so celo prišli na misel, da se delavcu, ki dela v zdravju škodljivem okolju, odobri beneficiran delovni staž. Pri tem se niti ne zavedamo, kakšno slabo uslugo smo napravili našemu delavcu, če smo ga bolnega na pljučih in izčrpanega predčasno upokojili, četudi s polno pokojnino.

Končno moramo še omeniti, da tudi plina kisik in dušik ni zdravo vdihavati v prevelikih koncentracijah. Cist kisik daje lahko zdravnik oslabelemu ali celo nezavestnemu bolniku le za krajši čas zato, da ga hitreje zbudi k zavesti, sicer pa medicina odreja za vdihavanje le zrak, ki je več ali manj obogaten s čistim kisikom.

Dušika, kot že njegovo ime pove, sploh ne smemo vdihavati v večjih koncentracijah kot je tista, ki jo ima v zraku (78%), ker rbi s tem postala koncentracija kisika premajhna. Pač pa pride škodljivost dušika do izraza takrat, kadar ljudje delajo pod večjim tlakom, kot je normalni, to je pri podvodnih delih v kesonih. V tem primeru se parcialni tlak dušika, ki je normalno 580 do 600 Torra, poveča. Posledica tega je, da tudi dušik prihaja v kri, kar povzroča tako imenovano, kesonsko bolezen, ki pa kasneje ne pusti hujših posledic.

Novi gonilnik potuje v HE Varaždin

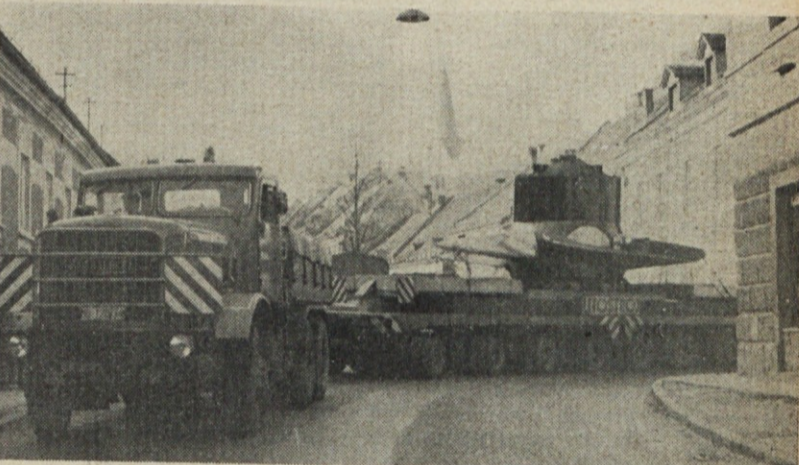
Skrbno naravnanje na podložno tramovje

To pa je tovar, to. (Premer 5620 mm, višina 2700 mm, teža pa 72 ton, moč turbine 45.000 kW. Skupna teža opreme za HE Varaždin je 1600 ton.)

Ni potovanja brez varnega spremstva

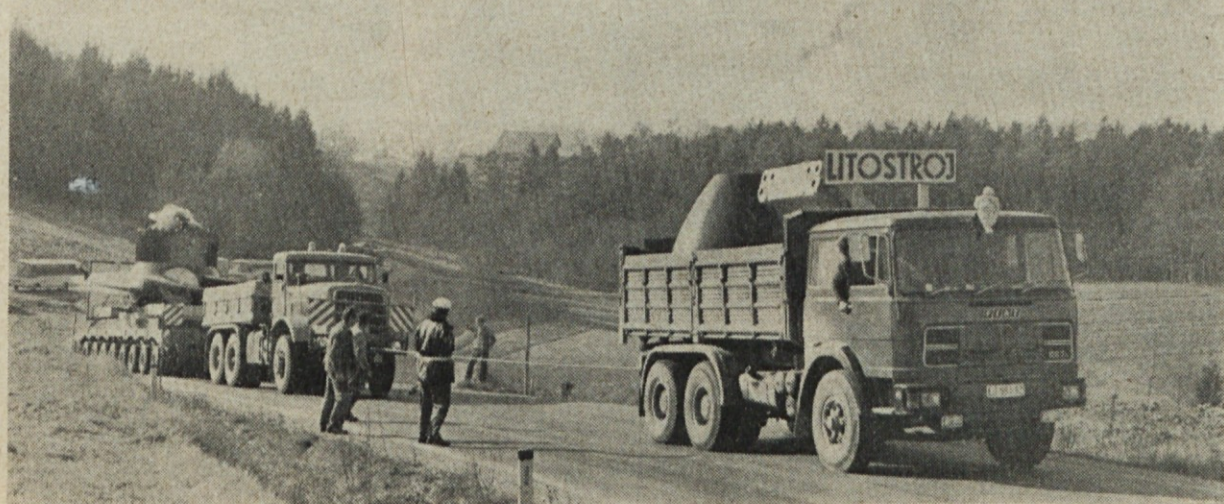

Na ovinkih pa kar lepo počasi

Bo šlo?

Šlo je, kajti gonilnik je bil v dobrih desetih urah prepeljan iz Ljubljane na elektrarno. - Vozil je Vektor, fotografiral Janez Žlebnik, s tekstom pa se je ukvarjal ETO.

Stajerski klanci zahtevajo okrepljeno vleko

Mladinski odsek PD

Že dolgo je znano, da ni šola edina, ki izobražuje in vzgaja mladega človeka. Toda tudi v naši razvijajoči se skupnosti da šola človeku solidno osnovo, na kateri se posameznik dalje razvija. Ta osnova mora biti v skladu z našim socialističnim razvojem, kar velja tako za samo izobrazbo kot tudi za vzgojo. Enega in drugega se ne da ločiti. Če se ne bomo enako posvečali vzgoji, se lahko zgodi, da se posameznik ne bo znal vključiti aktivno v okolje, kjer bo živel.

Pri načrtovanju vzgoje in izobraževanja vse bolj opuščamo zastarele metode in vsebino, ki ni pomembna za nadaljnje delo in življenje. Razvijamo vzgojne dejavnosti, ki postavljajo mladega človeka že v vzgojnoizobraževalnem procesu v položaj, ko lahko povezuje svoje interese s cilji naše vzgoje. Pri tem imajo veliko vlogo različne, tako imenovane izvenšolske dejavnosti. Planinstvo ima med njimi pomembno mesto.

Tako je ugotovila tudi neka študija Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani. Po njej in tudi po drugih ugotovitvah je planinstvo med najpomembnejšimi športi, če planinstvu lahko rečemo šport. Nekateri celo trdijo: planinstvo ni šport, je več kot šport! In res je tako. Sprostitve v naravi je najnaravnejši in zelo učinkovit način za telesno in duševno okrepitev, je najkoristnejša aktivna izraba prostega časa v družinskem, prijateljskem ali kolektivnem krogu, primerna za človeka od otroških pa tja do poznih let.

V našem izobraževalnem centru je bila ob začetku šolskega leta izvedena anketa o interesih za izvenšolske dejavnosti med mladimi. Rezultati so pokazali, da se med 540 učenci poklicne kovinarske in elektro šole zanima največ za športno društvo, strelstvo, fotokrožek, taborništvo in planinstvo. Za ostale dejavnosti je bil interes manjši. Ker ima šolsko športno društvo z več sekcijami (foto krožek, strelska družina, taborniški odred in druge dejavnosti) že tradicijo, nas je razveselilo sorazmerno veliko zanimanje za planinstvo. Sklenili smo načrtno začeti z razvijanjem planinske dejavnosti in miselnosti.

20. novembra 1974 je bil v izobraževalnem centru Litostroj ustanovni občni zbor mladinskega odseka Planinskega društva, ki so se ga mladi planinci polnoštevilno udeležili. Posebni pomen so zboru dali s svojo udeležbo tov. Miha Žilavec, sekretar ZK Litostroj, tov. ing. Boris Tertnik, predstavnik TK skupnosti, tov. Miloš Matas predsednik ZSMS, tov. Bervar predstavnik mladinske komisije PZS, tov. Stane Vogel, predsednik PD Litostroj, člani upravnega odbora PD Litostroj in predstavniki družbenopolitičnih organizacij izobraževalnega centra Litostroj.

Na občnem zboru je bil v celoti sprejet program, ki je bil zasnovan pred ustanovitvijo mladinskega odseka in ki ga že iz-

vajamo. Z delom smo namreč začeli še prej, ko je bilo določeno ime skupine in vir sredstev. Brez razumevanja in pomoči uprave izobraževalnega centra ter Planinskega društva Litostroj pa bi bilo to nemogoče.

Občni zbor je izvolil v odbor mladinskega odseka Rajka Urukalo, Branka Babnika, Danila Štublja, Rudija Zatlerja, Bojana Trojarja, Stanislava Osenka, Janca Vrbančiča, Borisa Sakeljška, Ivana Grgiča, Tomislava Ratkoviča, Milana Zornika (SSP), Marjana Nahtigala (SE), Milana Simerla (IVET). Za načelnika mladinskega odseka je bil izvoljen Franc Tomšič, učencem 2. letnika poklicne kovinarske in elektro šole.

Ob načrtovanju programa smo se odločili, da bodo jedro dejavnosti:

- planinski izleti, ki naj bodo vedno dopolnjeni z ogledom zgodovinskih znamenitosti, z obiskom spomenikov NOB, industrijskih objektov, razgovori z borci, domačini in podobno;
- predvajanje barvnih diapozitivov o naših in tujih gorah;
- vzgojne poučne ure, ki bi se lahko razvile v obliko planinske šole.

Program je usklajen s šolskim koledarjem in predvideva 16 izletov na vrhove, ki so dostopni v predvidenem času in v normalnih razmerah tudi v šibkejši obutvi. Tako so določeni izleti na Nanos, Lubnik, Jošt, Koreno, Miklavž, Mrzlico, Ortneško Grmado, v Tamar, na Soriško planino, Viševnik, Vogel, Polhograjsko Grmado, Golico, Porezen, Grintavec, Triglav.

Barvne diapozitive nam bodo predvajali znani popotniki in alpinisti: Kambič, Hubad, Janežič, Sazonov, Belak, Letinič, Wraber.

Vzgojno poučne ure pa bodo pripravili mladinci s pomočjo mentorjev na šoli. Tu bodo dobivali osnovne napotke za varno zahajanje v gore pod gozdno mejo ali pod njo.

Poleg tega je predvideno tudi srečanje planincev iz šolskih centrov Iskre, PTT, Litostroja in več skupnih akcij s taborniki.

Vsaka dejavnost je povezana z določenimi stroški. Učenci imajo le malo sredstev za dodatne dejavnosti. Tu smo naleteli na veliko pomoč Planinskega društva Litostroj, ki je pokazalo vse razumevanje za naše delovanje. Pri iskanju oblike sodelovanja smo ugotovili, da je najprimernejše, da se v okviru Planinskega društva Litostroj osnuje mladinski odsek, katerega jedro bo v

Izobraževalnem centru Litostroj, vanj pa se bodo lahko vključevali tudi mladinci iz tovarne.

Na prvi seji odbora mladinskega odseka je bilo sprejetih mnogo predlogov za plodnejše delo. Da bo omogočeno delo mladincem iz tovarne, bodo akcije v popoldanskem času in ob sobotah. S pomočjo podjetja Litostroj in Iskra bomo nabavili nahrbtnike, ki bi si jih mladinci izposojevali. Poiskati je treba možnosti brezobrestnih posojil za nabavo planinske opreme, ki bi postala last posameznikov.

Poseben pomen ima organiziranje mladinskega odseka planinskega društva v izobraževalnem centru Litostroj za planinsko organizacijo in za razvijanje planinske misli, ki jo bodo učenci ponesli v Litostroj in Iskra ter v bratske republike.

Na izletih se bo koval prijateljstvo in razvijale ideje iz težkih časov NOB. Ko bo potrebno vztrajno grizti kolena v strme gore, bo ta vztrajnost ostala v krvi. Vemo pa, koliko pomeni vztrajnost na delovnem mestu in ob množici problemov, ki se pojavljajo vsak dan.

Namesto da bi se mladi zadrževali v zakajenih kavarnah ali bučnih disko klubih, bodo njihovi pogledi plavalji preko gora in dolin naše prelepe domovine. Vesel vrisk bo odtehtal hreščanje in bučanje v zvočnikih. Noben »light show« ne more ustvariti sončnega vzhoda ali zahoda, ki ga lahko doživijo le v gorah. Čeprav utrujeni, se bodo vračali veseli z gora, ki jim bodo iz dneva v dan več pomenile. Ne samo gore, tudi ljubezen do domovine bo vsak dan večja, kajti:

Spoznavaj svojo domovino in še bolj jo boš ljubil!

Viktor Uhan

ZAHVALA

Ob krutem in nerazumljivem udarcu usode, ki je iztrgala iz naše srede nepozabno ženo in mater Edito, nekdanjo dolgoletno sodelavko Litostroja, je našo bolečino lajšalo iskreno sočutje in razumevanje, ki smo ga bili deležni od vodstva TOZD IVET, sindikalne podružnice in kolektiva FPR. Njim in vsem, ki so bili z nami v težki preizkušnji, prisrčna hvala.

mož Božo Boštjančič
s hčerkama Edito in Andrejo

ZAHVALA

Dovolilte, da se vam iskreno zahvalim za vso izkazano pozornost in sožalje ob smrti mojega moža dr. LJUBINKA MIJATOVIČA.

Andreja Mijatovič
z družino

V SPOMIN

Ko mi je pred nekaj tedni že drugič telefoniral in me vprašal »Ste že naredili tehnološko navdilo za ulitje spiralnega ohišja za HE Moste?« se mi je šele posvetilo, da je pravzaprav še vedno »naš«, čeprav že nekaj časa ni delal med nami. Star rek, da človek iz svoje kože ne more skočiti, da dela, za katerega si se s trudom in veseljem toliko let pripravljali in ga potem z zanosom opravlja, ne moreš nenadno odložiti, pa čeprav te usoda vrže na povsem drugo področje, popolnoma drži.

Leta 1954 se je zaposlil v Litostroju in prišel v livarno jeklene litine, a kot praktikanta smo ga že prej spoznali. Starejši talici še danes vedo povedati, da noben praktikant doslej še ni znal tako spretno zavrteti lopato in vreči apno v peč.

Presenetljivo se nam je zdelo, kako se je ta navidezni meščan znal hitro vživeti v delavsko okolje in prav zato je bil tako priljubljen med livarji. Glasen — včasih celo preglasen — povsod navzoč in široko nasmejan, ni nikoli klonil pred včasih navidezno nerešljivimi problemi. Kjerkoli je prišlo do zastaja, povsod je bil zraven. Inž. Andrej Voje je zelo rad pomagal tudi v osebnih težavah in stiskah, zato so ga prosili za pomoč tudi delavci iz drugih obratov.

Če s svojo zamisljivo ni mogel takoj prodreti, se je naslednji dan s še večjo zagnanostjo lotil ponovne akcije. Takšen je bil, takšnega smo doživljali in takšnega se bomo spominjali.

Bil je zelo delaven, marljiv, brezdelja ni prenesel, ne doma in ne v službi. Spekter njegove

dejavnosti je bil pester v livarskem društvu, v samoupravnih organih, mnogo je predaval.

Ekonomičnosti poslovanja v livarnah se je zadnja leta v celoti posvetil. Bil je pionir na tem občutljivem področju. Nato pa je za nas nehal... ni dokončal...

dipl. ing. ANDREJ VOJE

Prevelika energija in razgibanost mu nista dopustili misliti na to, da tudi zanj velja neka meja dejavnosti in iti preko tega, pomeni oditi.

Zadnje dni je večkrat potožil, da je utrujen in da se le ob smehu petletnega sinka še lahko sprostijo od prevelikih psihičnih naporov.

Komaj 45 let je bil star, ko je umrl. Tako na široko zastavljeno delo doma in v službi se je na mah pretrgalo in nameraval je še veliko uliti.

P.

Odšli so v pokoj

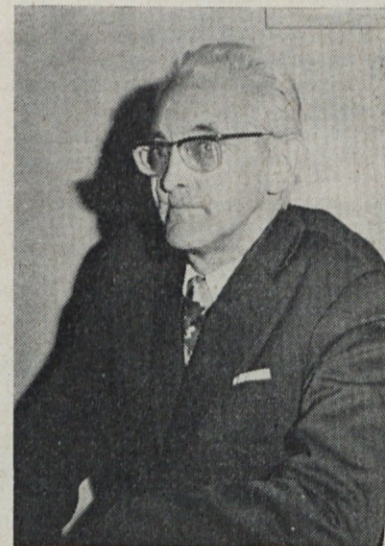
Samostojni komercialist Marica Jesenšek je odšla v pokoj 30. novembra 1974. V nabavnem oddelku je bila od 5. 1. 1972.

30. 11. letos je odšel v pokoj dolgoletni član našega kolektiva Ivan Trošt, zidar v IVET. V Litostroju se je zaposlil 6. 2. 1948.

Fran Vrtačnik, evidenčnik v FI je odšel v pokoj 11. 11. 1974. V Litostroju se je zaposlil 15. decembra 1961.

30. 11. letos je odšel v pokoj vratar iz samskega doma tov. Stanislav Zakrajšek. V Litostroju je prišel 10. 2. 1973.

Vsem, ki so odšli v zasluženi in lepim dni.

želimo še mnogo zdravih

Poškodbe v novembru

V mesecu novembru smo v naši organizaciji združenega dela imeli 47 poškodb, od tega 4 na poti v službo. Zaradi poškodb smo izgubili 569 delovnih dni.

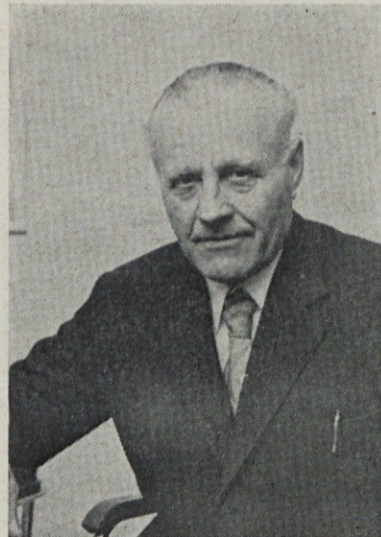
V TOZD PI — livarni sive litine so imeli 2 poškodbi in so izgubili 47 delovnih dni, v livarni jekle litine so imeli 14 poškodb in so izgubili 106 delovnih dni, v pločevinarni so imeli 6 poškodb in so izgubili 47 delovnih dni; v TOZD FI so imeli 16 poškodb in so izgubili 205 delovnih dni; v TOZD IVET so imeli 4 poškodbe in 102 izgubljenih delovnih dneva; v TOZD LINT, ZSE, ICL so imeli 1 poškodbo in so izgubili 11 delovnih dni; v DS SSP so imeli 4 poškodbe, izgubili pa so 51 delovnih dni.

Glavo si je poškodoval 1 delavec, oči 10, telo 2, prste rok 16, ostali del roke 5, noge pa si je poškodovalo 13 delavcev.

Največ poškodb je bilo v ponedeljek 11, nato v sredo 10, četrtek 9, torek 8, petek 5 in v soboto 4 poškodbe.

V mesecu novembru smo imeli 8 poškodb manj kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

Konec novembra letos je odšel v pokoj dolgoletni sodelavec Franc Potočnik, monter v FI. V Litostroju se je zaposlil 7. 7. 1949.

Daleč si, domovina

Pred tremi meseci smo nazadnje objavili prispevek našega inženirja Silvana Štoklja iz Kenije, kjer nam opisuje delo na HE Kamburu. Pred dnevi pa smo prejeli prijazno pismo njegove hčerke, ki nam opisuje vzpon na Mount Kenyo. Prepričani smo, da bo vzpon na to daljno goro zanimiv za naše bralce, zato smo ta popis izleta uvrstili v naše glasilo, in sicer pod naslov »Daleč si domovina«.

Po dolgem omahovanju in obotavljanju smo se vendarle odločili, da se bomo povzpeli na Mount Kenyo. Med hrabrimi izletniki so bili štirje Angleži in pet Jugoslovanov. Med Jugoslovani smo bili kar trije člani litostrojskega planinskega društva: star preizkušen hribolazec Oto Bolha, moja mama in jaz (oče je bil žal odsoten zaradi službenih del v Kidatu, Tanzanija). O pripravah na vzpon smo govorili kar ves mesec dni, končno smo se le odločili in za svoj izlet izkoristili štiridnevne kenijske praznike.

In tako je napočil dan odhoda — 18. oktober. Z Angleži smo se dogovorili, da se dobimo pri kosilu v Naro Moru. Od doma smo se odpeljali z dvema avtomobiloma, in sicer: Angleži so se peljali z landrowerjem, mi pa s kombijem. Ob domeni uri smo prispeli v Naro Moru — river lodge. Tam naj bi tudi prespali. Toda ko smo se pripeljali do te »hiše«, smo bili vsi razočarani. V njej je bilo le šest pogradov (nas je bilo devet). Glede na to, da pač nismo imeli preveč prostora, smo »hiši« rekli kar box, kar naj bi po naše pomenilo škatla. Po kosilu smo se malo sprehodili po Naro Moru, ki leži na višini 6500 ft (foot je 30,48 cm), je od ekvatorja oddaljen deset milj, leži pa na južni polobli. Ker leži višje kot naš Vršič, je seveda razumljivo, da je njegovo podnebje vsaj malo podobno alpskemu, le s to razliko, da tam ne sneži, pač pa je zato mnogo več dežja. Naro Moru je tudi zadnja odskočna deska za vzpon na Mt. Kenyo. Na to goro sicer peljeta še dve poti in to iz Nanyukija in Embua.

Da bi bili res podobni pravim planincem, smo si morali sposoditi vsi planinsko opremo: nahrbtnike, očala, anorake, rokavice, spalne vreče, kape itd.

Zvečer prvega dne se nikakor nismo mogli zediniti, kdo ne bo nosil nahrbtnika. Problem se je pojavil namreč v tem, ker smo dobili še štiri nosače in vodiča. Nosači in vodiči so bili zamorci. Ker je bilo preveč nosačev in premalo nahrbtnikov, bi morali nekateri od nas prepustiti svoje nahrbtnike nosačem. Dejali so, da naj to stori najmlajši, toda jaz se od svojega prijatelja nahrbtnika v gorah nikoli ne ločim. Ni kazalo drugega, kot da so nekje našli še tri nahrbtnike, saj nosači le morajo kaj nesti, kajne?

Naših težav pa nikakor še ni bilo konec, saj smo ponoči imeli dokaj težav, da smo našli prostovoljce, ki bi bili pripravljeni prespati noč v kombiju, kajti v boksu ni bilo več nobenega prostora. No, tudi s tem smo srečno opravili in prvi dan vzpona je bil za nami.

Drugi dan, navsezgodaj, smo z avtomobiloma odrinili proti cilju. Ker je Mt. Kenya eden od mnogih afriških nacionalnih parkov, smo še pred vzponom na goro morali plačati nekakšno vstopnino. Šele nato smo se smeli vzpeti z avtomobiloma še nekaj sto metrov. Tam smo lahko tudi parkirali. Že tu smo bili na višini 10.000 ft (3000 metrov). Od tu naprej se je za nas pričela prava trnova pot. Pot navkreber nas je tako utrudila, da smo si vsi želeli samo še počitka, a nosačev si le nismo upali vprašati, koliko je še do taborišča, kjer naj bi prenočili. Ko smo se prebijali skozi gozd, ki je bil ves porasel z mahom, smo naleteli na opice, ki so se ob pogledu na nas najprej razbežale, a nato so nas radovedno ogledovale iz za dreves. Ko smo se izvili iz

objema gozda, smo pred seboj zagledali mnogo kaktusov in ogromne šope trave. Kar naenkrat so tla postala zelo močvirnata, tako da smo morali skakati od šopa trave do drugega. Ako smo zgrešili takle šop trave, čof, in že smo bili v vodi. Seveda je bil tisti, ki je čofnil v vodo, prav lepo moker do kolen, a povrhu vsega še ves črn od blata.

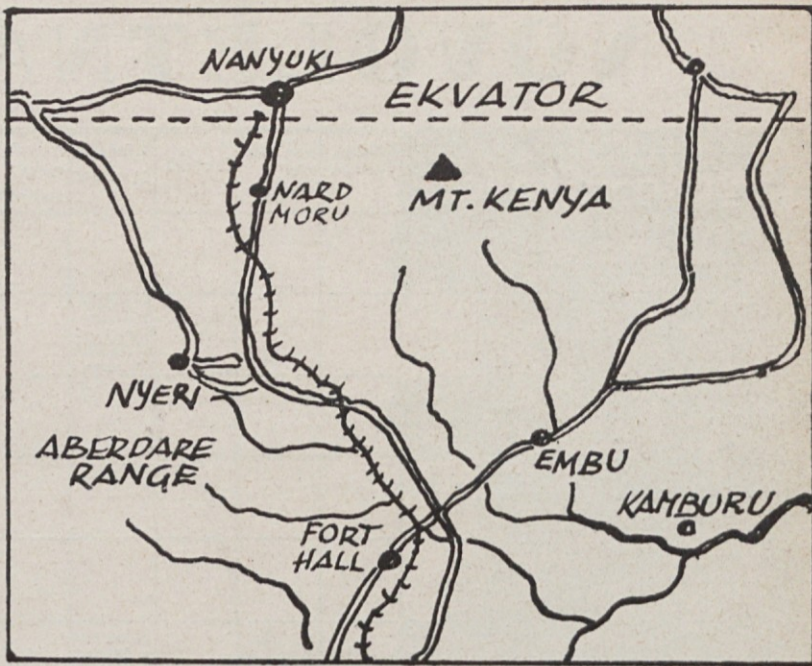
Kolikor bolj smo se dvigali, več kaktusov je bilo; majhni res niso bili, saj so nekateri merili kar dva metra v višino. Že kar precej časa smo hodili, ko so nas nosači naenkrat pričeli opominjati, naj vendar pohitim. Ko smo vprašali zakaj, so nam odvrnili, da vsako popoldne dežuje.

Nosači so pričeli klicati »Araka, araka sana«, kar naj bi pomenilo hitro, hitro. Ni nam kazalo drugega, kot da smo se res podvzivali. Glede na to, da smo jo kar dobro rezali, smo še uspeli čez kratek čas priti do doline z imenom Teleki Valley, po kateri teče reka Teleki river. Pred nami se je kmalu prikazal tabor s šotori. Tabor Mackinders Camp leži na višini nad 4000 metrov. Takoj ko smo prispeli v taborišče, smo polegli, saj nas je sko-

Batian, ki meri nad 5200 m. Vrh Mt. Kenije je pokrit s snegom, zato se čudovito blešči in ga kdaj pa kdaj, predvsem zgodaj zjutraj vidimo lahko celo iz Kambura. Mt. Keniji pravijo domačini tudi Kirinyaga in menijo, da je ta gora zavetišče bogov.

Drugo jutro smo se že zarana podali proti Point Lenane. Ob četrti uri, ko smo se odpravljali, je bila seveda še tema, toda to ni bila tako velika nadloga kot to, da smo si komaj komaj zavezali čevlje, saj so nam ponoči zaradi hudega mraza in snega zmrznili.

Ob vzhajanju sonca smo nad seboj lahko občudovali redke oblake v tisočerih barvah, zmrznjeno jezero Curling Bond pa se je svetilo kakor biser sredi te pustinje. Ko smo prisopihali pod sam vrh Pt. Lenane, nam je skorajda zmanjkalo moči. Naj povem še to, da je bil vrh ves v snegu pa še pot se je vzpenjala neverjetno strmo. Toda, nismo se dali. Ko smo srečno prišli na vrh Pt. Lenana, ki je visok kar 4996 m, smo imeli prekrasen razgled po vsem razsežnem gorovju Mt. Kenije. Nosači so nam razložili, da se v mesecu januarju od tod vidi na sever vse do Etiopije, na jug pa do Tanzanije. Pobarali smo jih, če bi se lahko

Mount Kenija je na ekvatorju, toda zaradi tega ni sneg na njem nič bolj topel

povzpeli še na Batian, pa so nam ta vzpon trenutno odsvetovali, češ da je to prava prelazna tura. Morda se je bomo lotili kdaj drugič, kdo ve. Ko smo se vrnili v Naro Moru, je pričelo snežiti. Na cilj smo prišli premočeni in tako umazani, da nas je bilo skorajda nemogoče prepoznati.

Navzlic blatu in dežju pa smo se spotoma že pogovarjali, kako bi bilo, če bi se podali za naslednje počitnice kar na Kili-mandžaro. Bistri Oto je pripomnil, da na Mandžare že mogoče, nikakor pa ne na Kili. Ha-ha-ha-ha-ha.

Ksenija Štokelj

Kaktusi, ki rastejo pod vrhom Mount Kenije, so nad 2 metra visoki

raj vse bolela glava zaradi visoke nadmorske višine in redkega zraka.

Proti večeru, smo imeli čudovit razgled na najvišja vrhova Batian in Nelion. Naj ob tej priložnosti na kratko opišem samo Mount Kenijo. To je kar celo gorovje, ki ga sestavljajo naslednji hribovi: Batian, Nelion, Pt. Lenon, Pt. John in še nekateri manjši, ki se nam niso zdeli tako interesantni. Najvišji vrh je

Vožnja z vozilom po cesti

Po poročilih iz Dela lahko razvidimo, da je bil minuli mesec eden najbolj varnih v letošnjem letu. V tridesetih dneh tega meseca je umrlo 34 ljudi, v istem mesecu prejšnjega leta pa je umrlo kar 59 ljudi. Število letošnjih žrtev cestnega prometa na slovenskih cestah se je povzpelo na 501, medtem ko je lani v istem času umrlo 620 ljudi. Vse te številke dajo misliti in zato se nam zdi prav, da nadaljujemo za naše bralce več kot koristno in potrebno serijo člankov z naslovom — Novi cestno prometni predpisi in prometna varnost.

Sodeč po tem, kaj vse si dovolijo nekateri vozniki na cestah, bi sklepali, da ne vedo, kje na voziščni površini je njihovo mesto, kako morajo voziti naprej, kako nazaj in kako vozilo ustavljati. Menimo, da je spričo pomembnih novih določil o vožnji z vozilom po cesti prav, če to poglavje obravnavamo tudi na tem mestu.

Najprej to: Voznik mora za vožnjo z vozilom uporabljati izključno le cesto, oziroma vozišče ali prometni pas oziroma stezo (kolesarji) namenjeno za to vozilo, razen ob nevarnosti, to pomeni tedaj, ko je treba obvoziti npr. nevarno poškodovano, poplavljeno cesto in podobno, pa tudi takrat, ko tako vožnjo odredi pooblaščen oseba — miličnik.

Vozilo vozi po desni strani vozišča v smeri vožnje in to čim bližje desnemu robu vozišča, da glede na hitrost ter na stanje in lastnosti ceste ne ogroža drugih udeležencev v prometu kot tudi ne voznika, ki to vozilo upravlja.

Novost v tem pogledu pomeni določba, ki pravi, da sme voznik v naselju na cesti z voziščem, na

katerem sta za promet vozil v isti smeri najmanj dva zaznamovana prometna pasova, voziti s svojim vozilom tudi po prometnem pasu, ki ni ob desnem robu vozišča. Iz tega je razvidno, da odslej lahko vozimo po zunanem ali notranjem prometnem pasu. Pri tem seveda ni dovoljeno prehajati z vozilom na vozni pas, ki je namenjen za promet vozil iz nasprotnne smeri.

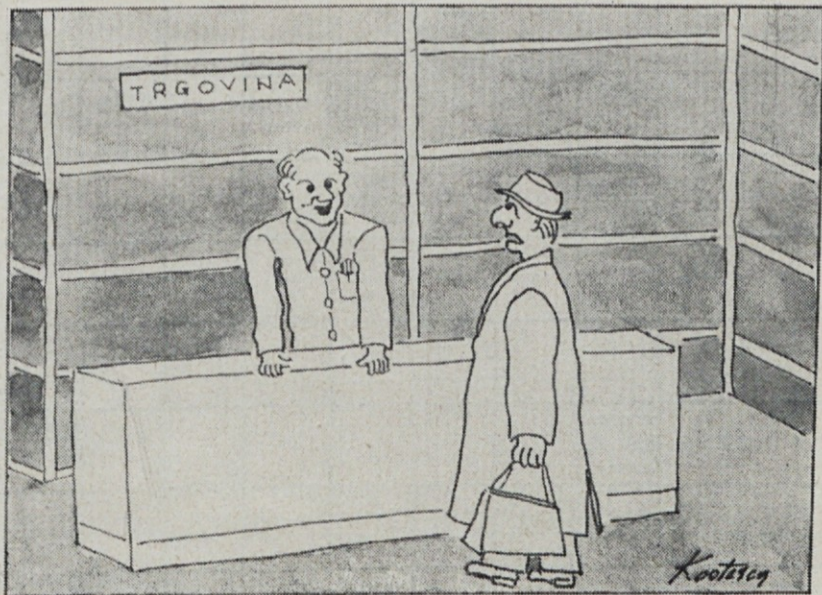
Na tripasovni cesti za promet vozil v obeh smereh ne sme voz-

nik voziti po prometnem pasu ob levem robu ceste.

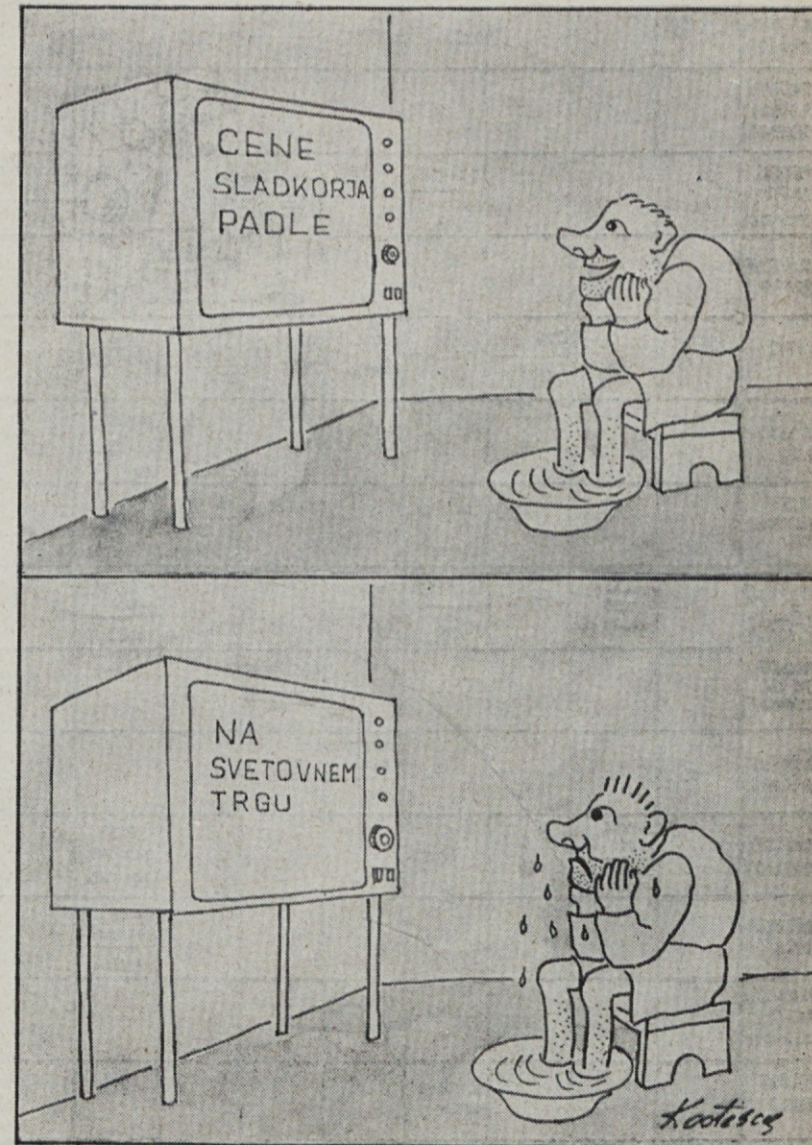
Kaj pa vzvratna vožnja? Voznik, ki ima namen premakniti vozilo nazaj, sme to storiti le na kratkem delu ceste in v primeru, da s tem ne ogroža ali ne ovira drugih udeležencev v prometu. Kadar voznik premika vozilo nazaj, mora voziti po tisti strani vozišča, po kateri je dotlej vozil naprej.

Ko voznik želi spremeniti način vožnje, ne sme tega storiti tako, da naglo zmanjša hitrost vožnje, razen ob neposredni nevarnosti. Take nevarnosti niso redkost, recimo: otrok nenadno steče na cesto pred vozilo, nenadni pojav neke ovire, divjad, živina, padec kamenja in podobno.

(Nadaljevanje prihodnjič)

PRED ZADNJIMI PODRAŽITVAMI
Želite, prosim? Nič, saj nič nimate.

NOVOLETNA KRIŽANKA

O kvaliteti

Na vseh področjih dela in življenja posvečamo vedno več pozornosti kvaliteti dela in izdelkov.

Pa poglejmo, kako je na kvaliteto izdelanega orožja gledal ruski car Peter I., imenovan Peter Veliki.

Odlok, ki se nanaša na kvaliteto orožja, se glasi:

Čl. 1.

Ukazujem, da se gospodar (direktor) tovarne orožja iz Tule Kornilo Beloglas prebica in odvede na prisilno delo v samostan, ker se je drznil prodajati vladarjevi vojski slabe topove in puške.

Svetovalca Frola Fuksa prebica in poslati v Azov, da ne bo več žigosal slabega orožja.

Čl. 2.

Ukazujem, da se preseli urad za oborožitev iz Petrograda v Tulo in tam pazi noč in dan, da bo orožje v redu. Upravnik urada in njegovi pisarji naj dobro pazijo, kako bo svetovalec žigosal in če jim bo kaj sumljivo, naj sami preizkusijo orožje. Vsak mesec naj streljajo iz dveh pušk tako dolgo, da se pokvarijo.

Če orožje odpove v borbi, posebno v napadu in se to zgodi zaradi premajhne pazljivosti upravnika urada in njegovih pisarjev, je treba te prebica in to po goli zadnjici.

gospodar naj dobi 25 udarcev z bičem in plača naj po zlatniku za vsako pokvarjeno puško,

svetovalca bica, dokler se ne onesvesti,

višjega upravnika urada degradirati v podoficirja,

upravnika urada degradirati v pisarja,

pisarju odvzeti nedeljski obrok vodke za dobo enega leta.

Čl. 3

Novemu gospodarju (direktorju) tovarne orožja Demidovu ukazujem, da za upravnike uradov in pisarje sezida hiše, ki ne smejo biti slabše od hiše samega direktorja. Če se zgodi, da bodo slabše, naj mi Demidov ne zamera, toda ukazal bom, da ga ubijejo.

Peter I.

Pred skoraj štiri tisoč leti je veljal v Babilonu zakon, ki se je glasil: Če se podere hiša in pri tem umre njen lastnik, naj umre tudi stavbenik, ki je hišo sezidal, če pa umrejo z lastnikom hiše tudi člani njegove družine, naj doleti smrt tudi člane stavbenikove družine.

Strogi zakoni so to bili, ker nisi bil za kvaliteto svojega dela odgovoren samo s svojim imetjem, ampak tudi s telesom in življenjem.

Največjo fantazijo imajo tisti, ki najmanj razmišljajo.

Vico

Pametno je, da govoriš, še pametneje, če molčiš, a najpomembnejše je, da veš, kdaj moraš molčati in kdaj govoriti.

Angleški pregovor

Z navadno kostjo lahko podkupiš samo navadnega psa.

Ellen

Ljudje bi bili res strašni zločinci, če bi potrebovali res vse zakone, ki so si jih bodisi ustvarili ali postavili.

Nietzsche

Casopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-021 (h.c.) int. 246 — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska ZGP Primorski tisk, Koper — TOZD Tiskarna Jadran — 1974

Srečno novo leto		GOZDNA ZIVALCA	NEH. SLIK. ROJ. 1893	ŽVEPLO	6. ŽRKA V SLOV. ABEC	VELIKA AT. HACKA PANTER	KROGLA	POLITIČNO GIBANJE V ITALIJI	GLASBEN. ZNAMENJE	URGENTO (NA BRZOJAV)	SAVIN RISTO	DOHO - LJUBLJE	TV NAPOVEDOVALEC MOHORNO	DIBAVNA ZELIKA	DUŠIK	OSEM
1975		TRD AFRIŠKI LES	DEL STROJA	KALCIJ ROMUNIJA	REDNI DOPUST PRITRDNICA	MVD BES										NEH. SLIK. HANS 1887-1866
MINIRAJO ČE BEPETANJE				R	A	N	D	E								
POGOVOR (FRANC.)			SKRIVNOST	HITRA SMRT	BAJESL. KR. ANOLISE	K	A	P			ZAJECAR			PRISTINA		
AVIONI					A	SARO - GLASNIK	A				OBL. POM. GLAGOLA			CVETOČ GRN		
VEZNIK		GLAGOL			ELEMENT	RADIJ				ISLANSKI PRINC				ZENSKA BREZ NOŽA	VERDIJ - VA OPERA	
ČLAN POSADKE NA LADJI											POPRAVILO	RUSKI VELETOK	GRAM			
OVEN VINKO		BREZALK. PIJACA														
PRODAJ. TOBAKA IN ČADOR					NOG. KLUB	KOMUNIST. PARTIJA								PREDMET	ZAKLADNICA (FRANC.)	PREDLOG ITEM
OS. ZAJMEK		BULJBA														
IZRAST. NA GLAVI																STRUPEN ALKOLOID VOLČJE REBNJE
ŠPANIJA		TOV. AVTOMOBILOV														
NAVIŠJI VRH V AFRIKI																
KLADA ZA SEKDRV						ANTON OCVRK										
RUDNIK ŽIVEGA SREBRA																
PREDL. PRED NEH. PRIIM																
SVETINO ROMAN																
LITIJ		JUG														
ZANIMANJE																
VRSTA AVTOMOBILA																
		1/100 HEKTARA														
MESTO TV OD POSKVE																
VOJAŠKI PRATEŽ																
ZVENEČ SOGLASN		PEVEC ALPI														
VRTOGLA VICA																
SLOV. SL. NATIJA 1872-1947																
ST. RIM. POZDR.																

1975

